БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 211(5103)
Воскресенье
Октябриин
20
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

Малай үбэлжэлгые садхалан ба дулаанаар үнгэргэхэ тушаа малшадай урда табигдаһан харюусалгатай ба хүндэтэй зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадал хадаа энэ хэрэгые колхозно парторганизацинуудай шадамар бэрхээр хинан хүтэлбэрилһэн дээрэһээ дулдыдаха байна.

Малшадай харюусалгатай ба хүндэтэй зорилго

Намар гээшэ малажалые хүгжөөхэ ябадалда угаа харюусалгатай үе болоно. Мүнөө малшан бүхэн, колхозой хүтэлбэрилэгшэ бүхэн, советскэ, партийна хүдэлмэрилэгшэ бүхэн малые үбэлэй үедэ даарууланггүй, тобир тарганаар ондо оруулхын түлөө бухы юумэ бэлэн болобо гээшэ гү гэжэ тон наринаар бодожо үзэхэ зэргэтэй. Үбһэ тэжээлые үбэлэй үедэ дутамаггүй хүрэхөөр бэлдэхэ, адуу малай байрые заһабарилха ба дулаалха, үбэлэй бэлшээриин газарые шэлэжэ олохо, малажалай фермэнүүдтэ дүй дуршэлтэй хүнүүдые табиха—эдэ бүгэдэ хадаа малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ ябадалай тон шухала хэмжээ-ябуулганууд болоно.

Манай республикые хүгжэнги ба алаг шэмэ ехэтэ малажалтай республика болгохо гэһэн зорилго манай урда табигданхай. Бурят-Монгол республикын арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай һаяхан БМАССР-эй Верховно Соведэй Сесси дээрэ баталагдаһан Хуули хадаа „малажалые али болохоор хүгжөөхэ гээшэ дүрбэдэхи табанжэлдэ республикын хүдөө ажалай гол зорилгонь болоно гэжэ тоолохо" гэбэ. Эдэ харюусалгата зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадалда малай үбэлжэлгые эрхим һайнаар үнгэргэхэ гээшэ хэды ехэ удхашанартай байһаниинь хүн бүхэндэ элитэ бэшэ аал.

Урдань манай республика болбол адуу малаа амжалтатайгаар үсхэжэ байһанаараа орон дотороо алдар суутай болоһониинь мэдээжэ. Энэ алдар суугаа дахяад нэрлүүлхын түлөө бии бүхы хүсөөрөө оролдохо ёһотой байнабди.

Мүнөө дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэл дүүрэхэ дүтэлжэ байна. Энэ жэлые адуу мал үсхэбэрилхэ талаар амжалта ехэтэйгээр дүүргэхын түлөө оролдохо шухала. Гэбэшье адуу малдаа элбэг ехэ тэжээл бэлдэхэ ба малай үбэлжэлгэдэ хүсэд бэлэдхэл хэхэ хүдэлмэри республикын олонхи аймагуудаар муу ябажа байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ ушар хадаа хүдөөгэй партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэд болон малшан бүхэнэй һанаае ехэхэнээр зобоохо хэрэг мүн. Малай тэжээл бэлдэхэ түсэб Хоринн аймагта арайхан 20,2 процент, Сэлэнгын аймагта—27,3 процент, Хэжэнгэдэ—28,9 процент, Яруунада—32 процент, Зэдын аймагта—36,9 процент дүүргэгдээ. Эдэ аймагуудаар малай тэжээл нимэ дутуутай байгаад, тэрэниие хүсэлдүүлхын тула ямар хэмжээ абтанаб гэхэдэ, хэһэн мүртэй юумэ байхагүй. Тэрэ байтагай Яруунын аймагта колхозно малай үбһэ тэжээлээр нимэ дутуу байгаарынь тус аймагай дэбисхэр дээрэ байһан сабшалангай газар ондоо организацинуудта хубаагдажа үгтэһэн ушар байха юм. Үбһэ тэжээл дутамаг дээрэһээ болоножо малай үбэлдөө үхэхэ, тураха ябадал гарга хэгүйн тула малдаа дутамаггүй хүрэмөөр үбһэ тэжээл бэлдэхэ гээшэ гүрэн-түрын хэрэг байһаниинь хүн бүхэндэ элитэ гээшэ. Партийна, советскэ организацинуудай болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хадаа үбһэ тэжээл бэлдэхэ бүхы арга-боломжонуудые хэрэглэхын түлөө бии шадал хүсэеэ элсүүлэн табиха уялгатай. Эндэ тэндэ үлэһэн газарай үбһэ ногоо бултыень сабшажа суглуулха, тарялангай газар дээрэхи элдэб ургамалнуудые сабшажа абаха, огородой талмай дээрэхи бухы үлэгдэлые суглуулха, хагдарһан ногоо түүжэ сабшахын түлөө тусхай звенонуудые эмхидхэхэ, али бухы набша намаа суглуулха ябадалые эмхидхэхэ хэрэгтэй. Мүнөө шугы бургааһан соогуур сабшагдаагүй үлөөд байһан газарнууд олон байха. Тиимэ газарнуудые оложо сабшаха шухала. Үбэл, хабарай үедэ үбһэ тэжээлээр дутаад, адуу малай тураха, үхэхэ аюултай болоод байхада хэды ехэ бэрхэшээл тохёолдохые мартаха хэрэггүй. Тиимэһээ малай тэжээлэй базые бэхижүүлхын түлөө унаһан малгайгаа абангүй оролсохо хэрэгтэй.

Партийна, советскэ организацинуудай, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зорилго хадаа малай байра—хашаа хореонуудые, далдалабшануудые дулаалха, заһабарилха хүдэлмэриие мэнэ гэһээр дүүргэхэ ябадал болоно.

Малай үбэлжэлгые садхалан ба дулаанаар үнгэргэхэ тушаа малшадай урда табигдаһан харюусалгатай ба хүндэтэй зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадал хадаа энэ хэрэгые колхозно парторганизацинуудай шадамар бэрхээр хинан хүтэлбэрилһэн дээрэһээ дулдыдаха байна. Гэбэшье, зарим эхин парторганизацинууд малажалые үшөө һайнаар хүтэлбэрилнэгүй, малшадай ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, малые зүбөөр харууһалха, социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэхэ мэтын асуудалда хүсэд анхаралаа табинагүй.

Үбэлдөө малшадай өөһэдынь байха гэр байрые бэлдэхэ, тэдэнэртэ эдеэ-хоол, түлеэ залһа, дулаан хубсаһа гэхэ мэтые бэлдэхэ хэрэгые баһал анхаралдаа абаха хэрэгтэй.

Һаяхан БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол адуу мал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые октябриин 1-эй мэдээгээр хэрзэргэ дүүргэһэнэй дүнгые, малай тэжээл бэлэдхэлэй ябасые хаража үзөөд, Баргажанай аймагые түрүү һуури эзэлһэндэ тооложо, тус аймагта БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй дамжуулгын Улаан тугые барюулха гэжэ шиидхэбэ. Улаан туг абаха кандидатта Курумканай ба Кяхтын аймагууд баталагдаа. Баргажанай аймаг хадаа мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб дүүргэхэһээ гадна, гүрэндэ һү тушааха түсэбөө октябриин 10-ай мэдээгээр хүсэд дүүргэһэн байба. Тус аймагта малай үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ бусадта орходоо дээрээр ябана. Баргажанай малшад туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарангүй, улам эршэмгэйгээр хүдэлмэрилжэ, малай үбэлжэлгын үедэ үшөө ехэ амжалтануудые туйлахань лабтай.

Малшадай дунда социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, адуу мал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ, малай үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхэ хэрэгтэ түрүү һуури эзэлхын түлөө тэмсэлые эмхидхэхэ гээшэ партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэдэй арюун уялга болоно.

Адуу малые садхалан ба дулаанаар үбэлжүүлжэ, тобир тарганаар ондо оруулха хэрэгтэ бүгэдын анхарал хандуулая!

СССР-эй Верховно Соведэй заседанинууд

Союзай Соведэй 1946 оной октябриин 17-до болоһон заседани тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Октябриин 17-до үдэшын 6 часта, СССР-эй Верховно Соведэй заседанинуудай зал соо, Кремльдэ, Союзай Соведэй заседани болобо.

Түрүүлэгшээр—Союзай Соведэй түрүүлэгшэ депутат **А. А. Жданов** һууба.

Зүблэхэ зүйлынь—1946 оной СССР-эй гүрэнэй бюджет тухай элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэн болохо байна. Эндэ үгэ хэлэгшэдые нэрлэбэл: депутат **Гречуха М. С.** (Украинска ССР-эй Бережанска округ), депутат **Малышев В. А.** (Московско областиин Коломенско округ), депутат **Афтенюк С. Я.** (Молдавска ССР-эй Оргеевскэ округ), депутат **Палецкис Ю. И.** (Литовско ССР-эй Паневежскэ округ), депутат **Пальцев Г. Н.** (Владимировска областиин Владимирска округ) СССР-эй Баруун районуудай шулуун нүүрһэнэй ажаүйлэдбэриин Министр нүхэр **Оника Д. Г.**, депутат **Фонин М. М.** (Туркменскэ ССР-эй Чарджоуска округ), депутат **Кузьмин П. С.** (Саратовска областиин Аткарска округ), депутат **Сарксян А. С.** (Армянска ССР-эй Кироваканска округ), депутат **Антюфеев Л. М.** (Псковско областиин Псковксо округ), депутат **Лихачев И. А.** (Московско областиин Мытищинскэ округ).

Союзай Соведэй хоёрдохи заседани иигээд хаагдаһан байгаа.

Национальностьнуудай Соведэй 1946 оной октябриин 17-до болоһон заседани тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Октябриин 17-ой үглөөнэй 11 часта, СССР-эй Верховно Соведэй заседанинуудай зал соо, Кремльдэ, Национальностьнуудай Соведэй заседани болоһон байгаа.

Түрүүлэгшээр—Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ депутат **В. В. Кузнецов** һууба.

Зүблэхэ зүйлынь—1946 оной СССР-эй гүрэнэй бюджет тухай үгэ хэлэлгэн болохо байна. Эндэ үгэ хэлэгшэдые нэрлэбэл: депутат **Кондратьев Г. И.** (Марийска АССР-эй Йошкар-Олинска хүдөөгэй округ), СССР-эй хүдөө ажалай машино-бүтээлгын Министр нүхэр **Горемыкин П. Н.**, депутат **Алавидзе Г. А.**, (Грузинска ССР-эй Зестафонско округ), ВЦСПС-эй секретарь нүхэр **Соловьев Л. Н.**, депутат **Аствацатурян Б. А.** (Армянска ССР-эй Котайкска округ), депутат **Сатпаев К. И.** (Казахска ССР-эй Карагандинска хүдөөгэй округ), депутат **Ишаков А. А.** (Дагестанска АССР-эй Махач-Калинска хүдөөгэй округ), депутат **Чембулатов М. А.** (Мордовско АССР-эй Ардатовска округ), депутат **Кришчунас И. В.** (Лиговско ССР-эй Кедайнска округ), депутат **Ворончихин С. И.** (Удмуртска АССР-эй Кезскэ округ), депутат **Самедов М. Т.** (Азербайджанска ССР-эй Масаллинска округ), депутат **Кафтанов С. В.** (РСФСР-эй Казанска округ).

Национальностьнуудай Соведэй хоёрдохи заседани иигээд хаагдаһан байгаа.

Союзай Соведэй 1946 оной октябриин 18-да болоһон заседани тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Октябриин 18-да үглөөнэй 18 часта Кремльдэ СССР-эй Верховно Соведэй заседаниин зал соо Союзай Соведэй заседани болобо.

Түрүүлэгшээр Союзай Соведэй түрүүлэгшэ депутат **Жданов А. А.** һууба.

Хэлсэхэ зүйлдэ—1946 ондо СССР-эй гүрэнэй бюджет тухай элидхэл тушаа дагуулан үгэ хэлэлгэнүүд. Үгэ хэлэгшэд гэхэдэ: депутат **Шагадаев М.** (Таджикска ССР-эй Гармска округ), депутат **Калнберзин Я. Э.** (Латвийска ССР-эй Рижскэ городской округ), депутат **Николаев В. П.** (Архангельска областиин Архангельска городской округ), депутат **Ковалев И. В.** (Воронежскэ областиин Росошанска округ).

Үгэ хэлэлгэнүүдэй дүүрэһэнэй һүүлээр Союзай Совет СССР-эй финансуудай Министр депутат **А. Г. Зверевэй** түгэсхэлэй үгые сонособо.

Союзай Совет 1946 ондо СССР-эй гүрэнэй бюджедэй статья бүхэниие тус тустань нэгэн дуугаар баталаад, һүүлэйрынь «1946 ондо СССР-эй гүрэнэй бюджет тухай Хуули» юрэнхыдөө нэгэн дуугаар баталагдана.

«1946 оной СССР-эй гүрэнэй бюджет тухай Хуулиие» баталһанай һүүлээр Молдавска ССР-эй бюджэдтэ һомололгонуудые нэмэхэ тухай депутат **Афтенюк С. Я.** гэгшын дурадхалые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ үгэхэ гэһэн тогтоолые Союзай Совет абаба.

Тэрэнэй һүүлээр Союзай Совет хадаа хэлсэхэ зүйлэй хоёрдохи пункт болохо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталжа эхилнэ. Энэ асуудал тушаа элидхэлые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь депутат **А. Ф. Горкин** хэбэ.

Союзай Совет болбол СССР-эй Верховно Соведэй нэгэ ба хоёрдохи сессинүүдэй хоорондо абтаһан СССР-эй Министерствонүүдые бии болгохо тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые, тэрэшэлэн СССР-эй гүрэнэй банк тухай Указые нэгэн дуугаар баталжа СССР-эй конституциин 70—77, 78 ба 83 статьянуудта таарамжатай хубилалтанууд ба нэмэлтэнүүдые оруулха гэһэн тогтоол абаба.

Саашань Союзай Совет болбол СССР-эй Министрнүүдые томилхо тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталба пэбэл:

СССР-эй малажалай Министрээр **—Козлов Алексей Ивановичые;**

СССР-эй дээдэ һургуулиин Министрээр—**Кафтанов Сергей Васильевичые;**

СССР-эй киноматографиин Министрээр—**Большаков Иван Григорьевичые;**

СССР-эй эдеэ-хоолой резервнүүдэй Министрээр—**Фомин Дмитрий Ивановичые;**

СССР-эй материальна резервнүүдэй Министрээр—**Данченко Михаил Васильевичые;**

СССР-эй гүрэнэй аюулгүйе сахиха Министрээр **—Абакумов Виктор Семеновичые;**

СССР-эй Зүүн районуудай загаһанай ажаүйлэдбэриин Министрээр—**Захаров Андрей Семеновичые;**

СССР-эй Баруун районуудай загаһанай ажаүйлэдбэриин Министрээр—**Ишков Александр Акимовичые;**

СССР-эй ажалай резервнүүдэй Министрээр—**Пронин Василий Прохоровичые;**

СССР-эй медицинскэ ажаүйлэдбэриин Министрээр—**Третьяков Андрей Федоровичые;**

СССР-эй геологиин Министрээр—**Малышев Илья Ильичые;**

СССР-эй хүдөө ажахын машина байгуулалгын Министрээр—**Горемыкин Петр Николаевичые;**

СССР-эй хэлхеэ-холбооной хэрэгсэлнүүдэй ажаүйлэдбэриин Министрээр—**Зубович Иван Герасимовичые;**

СССР-эй амтата эдеэ-хоолой ажаүйлэдбэриин Министрээр **Пронин Николай Ильичые;**

СССР-эй мяханай ба һүнэй ажаүйлэдбэриин Министрээр **—Кузьминых Иван Алексеевичые.**

Союзай Совет болбол нүхэр **Георгий Максимилианович Маленковые** СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшоор томилхо тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые баталжа доро дурсагдагша тогтоолые абаба:

«Нүхэр **Георгий Максимилианович Маленков** СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшоор томилогдоһон дээрэһээ тэрэниие СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй членэй уялгануудһаа сүлөөлхэ».

Союзай Соведэй хэлсэхэ зүйлнүүд дүүрэбэ. Союзай Соведэй түрүүлэгшэ депутат **А. А. Жданов** СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй заседаниие хаагдаба гэжэ соносхобо.

Хоёр жэлэйгээ түсэб дүүргэбэ

Барилгын материальнуудай ажаүйлэдбэриин Управлениин Зэнгрэйн ба Шулуутайн известкын заводуудай коллективүүд уялгата түсэбөө хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

Зэнгрэйн известкын завод үшөө октябриин 1-дэ гэхэ гү, али 9 һарын турша соо хоёр жэлэй уялгата түсэбые үлүүлэн дүүргэһэн байна. Эндэ хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай бүтээсэ 350 процент болоно. Мүн тэрэшэлэн Шулуутайн известкын завод 9 һарын турша соо 1946 оной жэлэй түсэбые 114,8 процент дүүргэжэ шадаа.

Дээрэ хэлэгдэһэн заводууд ажалай бүтээсые яагаад иигэжэ дээшэлүүлээб гэхэдэ, хүдэлмэриин эмхидхэл ба бүридхэлые, жаяг заршамые ёһотой һайнаар табижа, социалистическэ мүрысөөе дэлгэрүүлжэ, коллективэйнгээ бүхы членүүдые хабаадуулһан ба тэрэнэй дүнгые саг үргэлжэ гаргажа, абаһан уялгануудаа хэдэн шэнээн дүүргэжэ байһыень хододоо шалгадаг байгаа.

К. Алексеев.

Саянай руднигайхидай амжалтанууд

Саян уулын ба тэндэхи гүнзэгы ой тайгын баялигуудые тооложо барашагүй. Саянай зүүн хажууда үнгэтэ металлай рудник бии юм. Энэ руднигай хүдэлмэришэд үнгэтэ металл малталгын 1946 оной түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсоһон байгаа. Тэдэнэр өөһэдынгөө абаһан уялгые хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ, 1946 оной октябриин 1-эй үдэр жэлэйнгээ түсэбые 109,4 процент дүүргэбэ.

Тус руднигай коллективэй дунда жэшээтэ ажалаар суурхаһан эрхим стахановецууд Бовкин, Цыдыпов, Голубцов, Зверев ба бусад 1946 оной эхинһээ хойшо һараһаа һарада даалгабаряа 200 процентһээ дээшэ дүүргэжэ байгаа. Руднигай хүдэлмэришэд түрүү стахановецуудайгаа жэшээгээр ажаллажа, һүүлэй хэдэн һарануудта ажалай бүтээсые 40—50 процент хүртэр дээшэлүүлбэ.

Мүнөө тус руднигай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд Октябрьска революциин 29 жэлэй ойн үдэртэ зорюулагдаһан социалистическэ мүрысөө улам эршэмтэйгээр дэлгэрүүбэ. Тус руднигай коллектив болбол советскэ арадай алдарта һайндэр хүртэр түсэбһөө гадуур нилээд ехэ хэмжээнэй үнгэтэ металл малтажа тушааха ба ажалай жаяг заршам, эмхидхэл бүридхэлые һайжаруулха, түрүү стахановецуудай дүй дуршэлые дэлгэрүүлхэ гэһэн уялгануудые абаад, тэрээнээ бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна.

А. Костеев.

Таряа—гүрэндөө

МАХАЧ-КАЛА, октябриин 17. (ТАСС). Дагестанай колхозууд гүрэндөө таряа тушааха жэлэйнгээ уялгата түсэбые уридшалан дүүргэбэ. Каякентскэ районой хүдөө ажалай артельнүүд түсэбһөө гадуур 25 мянган пүүд таряа тушааба. Карабудахкентскэ районой хүдөө ажахын артельнүүд 16 мянган пүүд таряа тушаагаа. Түсэбһөө гадуур оруулагдажа байгаа таряан бэлэдхэлэй пунктнуудта орожо үргэлжэлһөөр.

* * *

СВЕРДЛОВСК, октябриин 17. (ТАСС). Алтайска таряашадай уряалда харюу болгожо, уральска колхозууд—миллионернүүд гүрэнтэйгөө болзорһоо уридшалан тоосоһон ба нэмэлтэ таряа тушаажа байнад. Красноуфимска районой «Майн нэгэн» гэжэ хүдөө ажахын артель түсэбһөө гадуур 12 мянган пүүд таряа тушаахаар шиидхээд, мүнөө 10 мянган пүүд таряа тушаагаад байна. «Ленинский путь» гэжэ колхоз 8 мянган пүүд таряа тушаагаа. Ачитска райной «Заря» гэжэ хүдөө ажахын артель гүрэнэй уялгата тушаалгада 40 мянган пүүд таряа тушааһан ба түсэбһөө гадуур 10 мянган пүүд таряа тушаахаар шиидхэбэрилбэ.

Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска зүблөөн болохонь

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хэрэгые эрхилхэ управлени, октябриин 24-һөө 26 хүртэр Улан-Удэ городто культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска зүблөөн үнгэргэхэнь.

Энэ зүблөөндэ республикын городууд ба аймагуудһаа: аймагуудай культурно-гэгээрэлэй таһагуудые даагшад, аймагуудай культурын байшангуудые, аймачна библиотекэнүүдые эрхилэгшэд, лекторскэ бүлэгүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, клубуудые эрхилэгшэд суглараха юм.

Зүблөөн дээрэ гурбан гол асуудал табигдажа хэлсэгдэхэ байна, республика дотор ябуулагдажа байгаа идеологическа хүдэлмэриин байдал ба культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай зорилгонууд тухай ВКП(б)-гэй Обкомой пропаганда ба агитациин талаар секретарь нүхэр А. Я. Казаковай элидхэл, мүн аймачна ба хүдөөгэй библиотекэнүүдые бэхижүүлхэ хэмжээнүүд тухай, мүн научна лекцинүүдые уншаха тухай Бүхэроссийско зүблөөнэй тогтоолой бэелэлүүлгэ тухай элидхэлнүүд хэгдэхэ байна.

Эдэ зүйлнүүдэй хэлсэгдэһэнэй һүүлээр суглараг шадай семинар болохо, тэдэнэр хэдэ хэдэн лекцинүүд ба элидхэлнүүдые шагнаха болоно.

М. Алашкевич.

Хартаабха ба овощ тушаалгые таһалдуулна

Гүрэндэ хартаабха ба овощ тушааха болзорой үнгэржэ байһан болобошье, Зэдын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз энэ шухала хэрэгые таһалдуулжа байха юм. Тус колхоз хартаабха ба овощ тушааха талаар гүрэнтэйгөө саг соонь тоосохо дүүрэн аргатай. Теэд, аяар мүнөө хүртэр оройдоо 12,07 центнер овощ тушааһан байна. Бэлэдхэлэй пунктнуудта ашаа шэрэхээ болишоһон байха юм.

Хартаабха ба овощ тушаалгые шамдуулха тушаа дээдэ эмхи зургаануудһаа хэдэн удаа заабари абаһан байбашье, тус колхозой түрүүлэгшэ Гомбоцыренов гэгшэ энэ гэхэ хэмжээ абанагүй.

Гүрэндэ овощ ба хартаабха тушаалгые таһалдуулжа байһан гэмтэ хүнүүдые элирүүлжэ, зохистой хэмжээ абамаар болоо.

Д. Жигмытов.

Комбайнер Плюснин 608 гектар хуряаба

Сагаан-Усанай МТС-эй солото комбайнер Иван Иванович Плюснин гэгшэ Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой таряа хуряалгада ябаха зуураа, нүхэр Дмитрий Плюснин, Георгий Шишмаров гэгшэдтэй хамта 608 гектар таряа эрхим шанартайгаар хуряаба. Гадна, нүхэр Плюснин 1076 килограмм горючи арбилһан байна.

Мүн Иван Плюснинтай мүрысэһэн залуу комбайнер Степан Зарубин гэгшэ 340 гектар хуряахатаяа хамта, 350 килограмм горючи арбилаа.

Мүнөө эдэ нүхэд хуряалгын хүдэлмэринүүдые үргэлжэлүүлһээр.

Т. БУРКИН.

Гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые түрүүшын ээлжээндэ дүүргэнэ

Алтайн колхозниггуудай уряалда харюу болгон Зэдын аймагай „Социализм" колхозой эрэгтэй эмэгтэй членүүд гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые түрүүшын ээлжээндэ дүүргэжэ, Эхэ орондоо хүдөө ажалай ба малажалай продуктнуудые элбэгээр үгэхэбди гэжэ нэгэн хүн шэнгеэр мэдүүлһэн байна.

Энэ колхоз гүрэндэ хартаабха, овощ, үндэгэ, нооһо тушааха түсэбүүдээ сүм дүүргөө. Бүү тушааха талаар гүрэнтэйгөө тоосожо дүүргүүтэйхэн байха юм. Үнеэдээ ехэ һүтэй болгохын тулада бүлэглэжэ илгаад, эгээл һайн бэлшээридэ адуулдаг болонхой.

Тэрэшэлэн тус колхоз гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө үглөө мүнөөгүй дүүргэхэнь.

Д. Байкалов.

СССР-эй Верховно Советэй заседани

СССР-эй 1946 оной гүрэнэй бюджет ба 1944 болон 1945 онуудай бюджедэй дүүргэлтэ тухай

СССР-эй финансын Министр депутат А. Г. Зверевэй элидхэл

Нүхэд депутадууд!

ССР Союзай Министрнүүдэй Совет хадаа СССР-эй 1946 оной гүрэнэй бюджедые танай үзэмжэдэ табина. Нэгэ доро 1944 ба 1945 онуудай бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоонууд танай баталалгада табигдана.

СССР-эй 1946 оной гүрэнэй бюджет болбол СССР-эй Верховно Соведээр баталагдаж абтаһан 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай Хуулитай хүсэд тааралдуулагдан зохеогдоһон байна. Шэнэ табанжэлэй түсэб болбол советскэ гүрэнэй экономическа хүсэ шадалые улам саашадань дээшэлүүлхын, ажалшан ниитын материальна ба культурна хэмжээе ургуулхын, СССР-эй оборонын шадалые бүхэжүүлхын сталинска программа мүн гээшэ.

Гитлеровскэ Германи ба империалистическэ Японие даража, советскэ арадай түйлаһан бүхэдэлхэйн түүхэтэ илалтын ашаар манай орон халаа агууехэ хүдэлмэринүүдэй шэнэ табанжэлэй түсэбые бэелүүлжэ эхилхэ аргатай болоо.

Манай илалта болбол советскэ олониитын ба гүрэнэй байгуулалтын илалта, советскэ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй илалта, бүхы советскэ арадай героическа ажалаар дэмжэгдэжэ байһан хүсэн түгэс Советскэ Армиин илалта гээшэ. Фронт дээрэ ба ара талада манай бүхы тэмсэлые сэсэмэргэн хүн, агууехэ стратег ба полководец, Советскэ Союзай арадуудай вождь—Сталинай толгойлжо байһан хадань бидэнэр илаабди.

Социалистическэ гүрэнэй экономическа хүсэндэ түшэглэжэ, финансова системэ болбол дайн сэрэг ябуулхын, арадай ажахын хэрэгсэлнүүдые ба культурын саашанхи ургалтые хангахын тула хэрэгтэй ехэ болоһон гаргашые таһалгаряагүйгөөр финансировалха ябадалые хангажа байгаа. Дайнай эсэстэ советскэ финансууд хадаа дайнай түрүүшын үедэ орходоо нилээд бата бүхэ болоһон байна. Энэ хадаа хүсэн түгэс социалистическэ экономика дээрэ үндэһэлжэ байгаа советскэ финансуудай онсо илгаатай ба үлэмжэ ашагтай байһанһаа болоно.

Советскэ финансуудай бата бүхэ байһанай эли тодо жэшээнь СССР-эй 1944 ба 1945 онуудай гүрэнэй бюджедые дүүргэлтын дүнгүүд болоно. 1944 оной гүрэнэй бюджет олзо доходой талаар гаргашаһаа 4,8 миллиард түхэриг дээшэлэлгэтэйгээр, 1945 оной бюджет—3,4 миллиард түхэриг дээшэлэлгэтэйгээр дүүргэгдээ.

«Советскэ байгуулалта болбол гансал амгалан сагай байгуулалтын жэлнүүдтэ ороной экономическа ба культурна ургалтын эмхидхэлэй һайн формо байгаа бэшэ, харин мүн сэрэгэй үедэшье дайсанда харюу сохилто үгэхын тулада арадай бүхы хүсые элсүүлжэ шадаха эрхим формо байба гэжэ дайнай урогууд хэлэнэ»,—гэжэ нүхэр Сталин 1943 оной ноябриин 6-да зааһан байна.

Дайн сэрэгэй илалта түгэлдэрөөр дүүрэһэнэй һүүлдэ ороноймгоо экономикые амгалан сагай хүгжэлтын байдалда тааруулан шэнэдхэн табихын талаар шэнэнүүд угаа ехэ зорилгонууд советскэ арадай үмэнэ табигдаад байна. «Дайшалан абаһан позицинуудаа бүхэжүүлжэ, ажахын шэнэ дэбжэлтэдэ саашадаа урагшаа дабшахын зорилго мүнөө үедэ советскэ арадай үмэнэ табигданхай», —гэжэ нүхэр Сталин хэлээ һэн.

Нүхэр Сталинай эдэ заабаринуудые бэелүүлгэ хадаа арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ шэнэ табанжэлэй түсэбтэ тон тодоор харагдана.

Шэнэ табанжэлэй түсэбэй политическэ ба экономическа гол зорилгонууд юуб гэхэдэ, немецкэ добтолгын эсэстэ гэмтэһэн манай ороной районуудые һэргээн бодхоохо, арадай ажахын сэрэгэй урда тээхи хэмжээе һэргээн бодхоохо ба тэрэниие нилээд ехээр үлүүлэн гараха хэрэг болоно.

Ажахын ба культурна байгуулалтын болон манай гүрэнэй сэрэгэй-экономическа хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлхын угаа ехэ программые финансировалхые хангахын талаар финансова системын үмэнэ ехэхэн зорилгонуудые табанжэлэй түсэб табиба.

1946 оной бюджедые амжалтатайгаар дүүргэлтэ болбол арадай ажахыда мүнгэнэй эрьесын ба кредитнэ харилсаае бэхижүүлхэ талаар үйлэдбэриие ургуулхын, продукциин өөрын үнэ сэнгые доошолуулхын доторой ресурснүүдые гульдхахын, арбилалта хэхэ гуримые сахихын мүн тэрэшэлэн ажалда эзэн бусаар хандаһан ба ашаггүй гаргаша хэһэн дээрэһээ болоһон гарзануудые эрид шууд усадхахын, нэмэлтэ арга нүхэсэл болохо олзын ба ажахын тоосооной үлхашанарые арадай ажахыда дээшэлүүлхын талаар табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан зорилгонуудые болото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ туһалха байна.

СССР-эй 1944 ба 1945 онуудай гүрэнэй бюджедые дүүргэлтэ

Баталан абтагдаһан зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдтэй тааралдуулан, СССР-эй 1944 ба 1945 онуудай гүрэнэй бюджедые дүүргэлтэ тухай хэлэжэ үгэхыемни зүбшөөрыт.

Эдэ жэлнүүдтэхи гүрэнэй бюджедүүдэй дүүргэлтэ тухай тоосоонуудые таанар абаһан байнат, тиимэһээ үнгэрһэн хоер жэлэй бюджедэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай богонихоноор хэлэхэмни.

СССР-эй 1944 оной гүрэнэй бюджет болбол олзо доходой ба гаргашын талаар 249.576 миллион түхэригэй хэмжээтэйгээр баталагдаһан байгаа. Бодото дээрээ олзо доход 268,743 миллион түхэриг гэхэ гү, али баталагдаһан хэмжээнэй 107,7 процент, гаргашанууд—263.962 миллион түхэриг гэхэ гү, али 105.8 процент болоһон байна. 1944 ондо олзо доход гаргашануудһаа 4.781 миллион түхэриг ехэ байгаа.

1944 оной бюджедые амжалтатайгаар дүүргэлтэ болбол энэ жэлэй турша соо манай газарые немецко-фашистска булимтарагшадһаа гүйсэд сүлөөлһэн алдарта Советскэ Армиин илалтанууд дээрэһээ тон түрүүндэ тайлбарилагдана. 1944 ондо советскэ гүрэнэй угаа ехэ финансова программые дүүргэлтэ хадаа тэрээнтэй хамта манай агууехэ ороной тылдэ түйлагдаһан шэнэ шэнэ илалтанууд тухай, ажаүйлэдбэриин, хүдөө ажалай ба транспортын гайхамшагта түйлалтанууд тухай, манай бүхы арадай ажахын шэнэ дэбжэлтэ тухай гэршэлһэн байна.

1945 оной апрельдэ болоһон СССР-эй Верховно Соведэй XI сесси 1945 оной гүрэнэй бюджедые олзо доходой ба гаргашанууудай талаар 307.715 миллион түхэригэй хэмжээтэйгээр батлаһан байгаа.

СССР-эй 1945 оной гүрэнэй бюджет болбол сэрэгэй үеын бюджет гэжэ баталагдаһан байна. 307.715 миллион хэмжээнэй түхэриг бүхы гаргашануудһаа обороные финансировалха хэрэгтэ 137.881 миллион түхэриг һомологдоһон байна. Тэрээнтэй хамта, Советскэ Союзай арадай ажахые ба культурые һэргээн бодхоохо ба саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ нилээд ехэ мүнгэ һомологдохоор 1945 оной бюджедтэ хараалагдаһан байха юм.

Дайнай дүүрэһэн хойно правительство болбол амгалан сагай зорилгонуудтай тааралдуулан бюджедэй олзо доходуудта зарим нэгэн хубилалтануудые оруулба. Ажалшадай материальна байдалые һайжаруулхын тула сэрэгэй налог болюулагдаһан байгаа, тинхэтэй хамта бюджедтэ 3 миллиард шахуу түхэриг ороогүй. 1945 ондо эд хэрэгсэл ба мүнгэн шүүбэриин лотерей үнгэргэгдөөгүй һэн, тэрээнһээ 3,5 миллиард түхэриг мүнгэ гүрэнэй бюджедтэ оруулхаар хараалагдажа байгаа. Хүдэлмэришэд ба албахаагшадта амаралта үгэхэ ябадалые һэргээһэнтэй хамта амарангүйгөөр хүдэлмэрилһэнэй түлөө мүнгэн түлбэри нөөсэлгын кассануудай түсхай халагаламжала дамжуулан оруулагдахаа болибо. Энээнэй эсэстэ олзо доходой энэ талаар бюджедээр баталагдаһан мүнгэн орошо 2.2 миллиард түхэригөөр багаар ороһон байха юм.

Мүн тэрэшэлэн бюджедэй гаргашын талаар нилээд ехэхэн хубилалтанууд болоо. СССР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Министерствын гаргашанууд, албанһаа табигдаһан сэрэгшэдтэ үгтэһэн мүнгэн түлбэриие тоололсоходо, баталагдаһан бюджедээр хараалагдаһан 137.881 миллион түхэригэй орондо 128.239 миллион түхэриг болобо. Тэрээнтэй хамта сэрэгэй һүүлэй үеын продукцинуудые бүтээн гаргалгада ажаүйлэдбэриин шэлжэн ороһон ябадал арадай ажахые финансировалха хэрэгтэ нэмэлтэ һомололгонуудые хэхын эрилтэ табиба.

Дээрэ заагдаһан эдэ хубилалтануудай эсэстэ СССР-эй 1945 оной гүрэнэй бюджет олзо доходой талаар 302.034 миллион түхэригэй хэмжээтэйгээр ба гаргашын талаар 298.591 миллион түхэригэй хэмжээтэйгээр дүүргэгдээ. Олзо доход хадаа гаргашануудһаа 3.443 миллион түхэригөөр ехэ болоно.

1945 ондо бюджедэй олзо доход 1944 онойхиһоо 33.291 миллион түхэригөөр гэхэ гү, али 12.4 процентээр ехэ болоо, гаргашанууд—34.628 миллион түхэригөөр гэхэ гү али 13,1 процентээр ехэ болоо.

1945 оной бюджедэй олзо доходой ба гаргашануудай гол статьянуудай дүүргэлтэ тухай богонихоноор хэлэхэмни.

Эд бараанай эрьесэһээ орохо налогой талаар бюджедээр хараалагдаһан 118.056 миллион түхэригэй орондо 123.092 миллион түхэриг оробо.

1945 оной гүрэнэй бюджедтэ олзоһоо оруулагдаха мүнгэ 21.462 миллион түхэригэй хэмжээтэйгээр баталагдаһан байгаа. Болото дээрээ 16.854 миллион түхэриг; ондоогоор хэлэхэдэ 4.608 миллион түхэриг бага ороһон байна.

Гражданска продукциие бүтээн гаргахын тула арадай ажахые шэнэлхэн байгуулһантай хамта ажахын хэдэ хэдэн һалбаринуудта продукциин өөрынь үнэ сэн ехэ болоһон, мүнгэнэй хуряалга бага болоһон, энээнэй эсэстэ бюджедэй олзоһоо оруулагдаха мүнгэн түлбэри бага болоһон байха юм.

Олзоһоо оруулагдаха мүнгэнэй талаар түсэб тэрэшэлэн юудэ дүүргэгдээгүйб гэхэдэ, олохон предприятинууд, илангаяа хара металлургиин Министерствын ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын Министерствын предприятинуудай талаар, нилээд ехэ ашаггүй гаргашануудые хэһэн, продукциин гээлгэ ба голодоһо гаргаһан байна.

Арад зонһоо орохо гүрэнэй налог 39.839 миллион түхэриг гэхэ гү али бюджедээр баталагдаһанһаа 5.423 миллион түхэригөөр бага ороһон байна. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, 1945 оной хоердохи хахадта ажаүйлэдбэриин олохон предприятинуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшад сэрэгэй налог түлэхэ ябадалһаа сүлөөлэгдэһэн байгаа, 1945 оной эсэстэ сэрэгэй налог хаа-хаанагүй болюулагдаһан байна.

СССР-эй гүрэнэй бюджедэй гаргашанууд хадаа 298.591 миллион түхэриг болобо гэжэ хэлэһэн байнаб, тэрээнһээ: арадай ажахые финансировалха хэрэгтэ 74.358 миллион түхэриг гэхэ гү, али бюджедээр хараалагдаһанһаа 9.658 миллион түхэригөөр ехээр гаргашалагдаһан байна.

Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, үйлэдбэрилэглэхөө болигдоһон сэрэгэй продукцинуудай орондо гражданска продукци бүтээн гаргалгада предприятинуудые оруулхын тула нэмэлтэ мүнгэн зөөри һомолхо хэрэгтэй болоһон дээрэһээ, сэрэгэй продукциие бүтээхын тула бэлэдхэгдэһэн материалнуудые үлүү ехээр сэгнэһэн дээрэһээ, мүн тэрэшэлэн амгалан сагай продукцинуудые үйлэдбэрилэн гаргахада хэрэглэгдэхэгүй болоһон материалнуудые заримдаа хаяха хэрэгтэй болоһон дээрэһээ тайлбарилагдана.

Гэгээрэлэй хэрэгтэ гаргашанууд 26. 369 миллион түхэриг, элүүрые хамгаалгын ба физическэ культурын хэрэгтэ—11.485 миллион түхэриг, олон хүүгэдтэй ба эрэгүй эхэнүүдтэ гүрэнэй туһаламжа—2.109 миллион түхэриг, гүрэнэй социальна страховани—4.993 миллион түхэриг ба сэрэгэй албахаагшад ба тэдэнэй бүлэнэртэ үгтэһэн пенси болон туһаламжые оруулалсан социальна туһаламжын хэрэгтэ гаргашанууд 17.763 миллион түхэриг болоһон байна. СССР-эй 1944 ба 1945 онуудай гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтын дүнгүүд богонихоноор нимэ байна.

СССР-эй 1946 оной гүрэнэй бюджет

СССР-эй 1946 оной гүрэнэй бюджедтэ орохомни.

1946 оной гүрэнэй бюджедэй проектые зохеоходо шэнэ табанжэлэй түсэбһөө гараһан зорилгонууд проектын үндэһэ һууринь болоһон байгаа, тусхайлан хэлэбэл:

1) Хүндэ ажаүйлэдбэриие, транспортые, мүн тэрэшэлэн хүдөө ажахые ба хэрэгсэлэй зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг ажаүйлэдбэриие һэргээн бодхоохо ба саашадань хүгжөөхын талаар бүхы хэмжээябуулгануудые хүсэдөөр ба саг болзоронь финансировалга;

2) уялгата түлбэринүүдэй ба һайн дуранай оруулгын талаар арад зонһоо орохо мүнгэн зөөринүүдые бюджедтэ бага болгожо, арад зоной культурна ба ажаһуудалай хэрэгтэ гаргашануудые ехэ болгохо,

3) научно-шэнжэлэлгын ахи зургаануудай хэрэгтэ ба кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ гаргашануудые ехэ болгохо;

4) ажахын тоосоое бэхижүүлһэнэй, ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй, продукциин өөрын үнэ сэнгые химдаруулһанай, предприятинуудай ашаг олзые дээшэлүүлһэнэй, эд зөөриин эрьесые хурдадхаһанай ба арбилалта хэхэ гуримай түлөө тэмсэлые али болохоор шангадхаһанай ашаар социалистическэ ажахыда олзо хуряалгые дээшэлүүлгэ;

5). СССР-эй гүрэнэй бюджедтэ республиканска ба нютагай бюджедүүдэй үүргые дээшэлүүлгэ;

Пайково сэнгые бага зэргээр дээшэлүүлһэнтэй хамта хүдэлмэришэд, албахаашад, ажал хэдэггүй пенсионернүүд ба дээдэ һургуулинууд болон техникумүүдэй һурагшанарта бэрхэшээл ушаруулхагүйн тула салин хүлһэ, пенси ба стипендиие дээшэлүүлхэ ябадал 1946 оной бюджедтэ хараалагдана. Гансахан союзна бюджедэй еһоор 1946 оной дүрбэдэхи кварталда энэ хэрэгтэ 8,6 миллиард түхэриг үгтэхөөр хараалагдана.

СССР-эй 1946 оной гүрэнэй бюджедэй олзо доходууд 333,4 миллиард түхэригэй хэмжээтэйгээр, гаргашанууд 319,3 миллиард түхэригэй хэмжээтэйгээр тодорхойлогдоно. 1945 онтой сасуулбал олзо доходууд 31,4 миллиард түхэригөөр гэхэ гү, али 10,4 процентээр ехэ болоно, гаргашанууд 20,7 миллиард түхэригөөр гэхэ гү, али 6.9 процентээр ехэ болоно. Гаргашаһаа үлэһэн олзо хадаа финансова ажахые бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана

Гүрэнэй предприятинууд ба организацинуудһаа олзо оролго

Эд товарай эрьесэһээ орохо налог болбол өөрынгөө хэмжээнэй талаар гүрэнэй бюджэдэй олзонуудай орохо гол ехэ һалаань болохо байна. 1946 ондо эд товарай эрьесэһээ орохо налог 200.813 миллион түхэриг гү, али 1945 онойхидо орходоо 77.721 миллион түхэриг үлүү болохоор хараалагдаба. Эд товарай эрьесэһээ орохо налогой бюджедэй олзо соо эзэлхэ һууринь 1945 ондо 40.8 процент байһанаа 1946 ондо 60,2 процент хүртэр нэмэхэнь. Эд товарай эрьесэһээ орохо налогой интэжэ ехэ болоһон ушарынь хадаа ажаүйлэдбэриин бүтээн гаргалгын ургаһан, үргэн хэрэглэлэй эд бараануудые ехээр бүтээжэ гаргаһан ба эд товарай эрьелтые үргэдхэһэн пайкова ба коммерческэ сэнгүүдые һэлгэһэн ябадал дээрэһээ болоно.

Үнгэрһэн хугасаа соо эд товарай эрьесэһээ орохо налогой түсэб амжалтатайгаар дүүрэһэн байгаа 1946 оной 9 һара соо энэ түсэб 100,1 процент дүүргэгдээ. Олзо оруулха энэ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэн ушар хадаа, ажаүйлэдбэриин нилээд дэбжэлтэ болоһон ба бүтээн гаргажа байһан эд хэрэгсэлнүүдэй ассортиментын һайжарһан дээрэһээ болобо гээшэ.

Эд товарай эрьесэһээ орохо налогой түсэб бүхыдөө дүүргэгдэһэн болобошье, гүрэнэйнгөө үмэнэ өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэдэггүй ажаүйлэдбэриин зарим һалбаринууд бии байна. Тиимэ һалбари хадаа бүд нэхэлгын ажаүйлэдбэри болоно тэрэнэй предприятинууд бүд нэхэхэ түсэбөө дүүргээгүй байшоо, тиимэ халаа эд товарай эрьесэһээ орохо налогой түсэбыешье дүүргээгүй байна. Гэхэ зуураа, эд бүд бүтээн гаргаха түсэбөө дүүргэхэ ба тэрээгээрэ үргэн хэрэглэлэй эд товараар улад зоной эрилтые һайнаар хангажа шадаха аргатай байһан юм.

Бюджедэй олзо оруулха нүгөөдэ томохон һалаань болбол ажаүйлэдбэриин предприятинуудай олзоһоо мүнгэ оруулха ябадал болоно.

Үйлэдбэриин ургаха ба өөрын үные тогтооһон ябадалтай зохилдуулан ажахын организацинуудай олзонь 1945 ондо 18.866 миллион түхэриг байһанаа, 1946 ондо 21.051 миллион түхэриг болохоор хараалаглаба.

Олзоһоо бюджедтэ орохо мүнгэн 1945 ондо 16.848 миллион түхэриг байһан аад, мүнөө 16.040 миллион түхэриг байхаар һанаашалагдаба. Үнгэрэгшэ жэлтэй сасуулбал 1946 оной бюджедтэ олзоһоо оруулха мүнгэнэй нэгэ бага хороһон ушар халаа, ажахын өөрын хэрэглэлдэ олзоһоо орхигдоһон мүнгэнэй нэмэһэн ябадалаар тайлбарилагдана.

Эд товарай эрьесэһээ орохо, налогоор ба олзоһоо мүнгэ оруулха түсэбые дүүргэхэ гол шухала услови болбол үйлэдбэриин программануудай показательнүүдые тоо ба шанарай талаар гүйсэдхэхэ ябадал болоно. Энэ зорилгые бэелүүлхын тулада үйлэдбэриин ресурснүүдые ехээр элсүүлхэ хэрэгтэй.

Социалистическэ мүнгэ хуряалга халаа гүрэнэй бюджедэй олзонуудай орохо шиидхэхы һалаануудай үндэһэ һууринь болоно. Ажахын хүдэлмэришэдэй зорилгонь халаа олзо оруулха тушаа тогтоогдомол түсэбүүдые дүүргэхэ ба бюджедэй үмэнэ уялгануудаа гүйсэдхэхэ ябадалые хангаха болоно.

XVIII партийна конференциин шиидхэбэри соо «...предприятинуудай ажалябуулгын экономическа талые өөрынь үнэ хямдаруулха ба олзо оруулха тушаа түсэбүүдые хэлсээнгүй гүйсэдхэхөөр зорюулха» шухала байна гэжэ тэмдэглэһэн юм.

Ажаүйлэдбэриин продукциин өөрынь үнэ тушаа даалгабаринуудые дүүргэхын түлөө харюусалгые ехэ болгохын зорилгоор, СССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол үйлэдбэриин түсэбые дүүргэһэн ба үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө ажаүйлэдбэриин предприятинуудай хүтэлбэрилхы ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые шагнална һээшэ үнэ сэнгые химдаруулха тушаа гүрэнэй түсэбые дүүргэһэн лэсагта хүргэжэ болохо юм гэжэ тогтооһон байгаа. Продукци бүтээн гаргаха ба үнэ сэнгые хямдаруулха түсэбөө дүүргэһэн ба үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө шан үгэхэ үндэһэниинь юу байхаб гэхэдэ, гансал бухгалтериин тоосоото тоо мэдээнүүд болоно.

Шэнэ табанжэлэй түсэб хадаа «үйлэдбэриин ургалтын нэмэлтэ дүхэм нүхэсэл болохо арадай ажахыда олзо оруулгын ба ажахын тоосооной ушар удхые дээшэлүүлхэ» эрилтые угаа шухала экономическа зорилгонуудай нэгэниинь болгожо табиһан байна. Тиимэ болохолоороо мүнөө дайнай һүүлдэхи эрхэ байдалда мүнгэ хуряалгын ургалтын проблемэ гээшэ айхабтар шухала удхатай болоно. Предприятиин олзо оруулха үндэһэн ба шиидхэхы услови болбол үйлэдбэриин гаргашануудые арбилха, гамнаха, продукциин өөрынь үные хямдаруулха түсэбөө дүүргэхэ ябадал болоно. Манайда олонхи предприятинууд өөрынгөө хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэһэнэй үндэһэ һууриитээрэ үйлэдбэриингөө программые ба продукциин үнэ сэнгые хямдаруулха түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ ба үлүүлэн дүүргэжэ байнабшуу.

Зугээр, үнэ сэнгые хямдаруулха даалгабариие болон гүрэнэйнгөө бюджедэй үмэнэхи уялгануудаа дүүргэдэггүй тиимэ предприятинууд бии байна.

Баруун районуудай шулуун нүүрһэнэй ажаүйлэдбэриин Министерствын предприятинууд дээрэ 1945 ондо нэгэ тонно шулуун нүүрһэнэй түсэбэй еһоор 70 түхэриг 17 мүнгэ байха еһотой аад лэ, 82 түхэриг 82 мүнгэн болоһон юм.

1946 ондо нэгэ тонно шулуун нүүрһэнэй үнэ сэнгынь бүри ехэ болоно, энэ оной түрүүшын хахад жэл соо нэгэ тонно шулуун нүүрһэ малтажа абалга 83 түхэриг 39 мүнгэн болоод байба. Энэ юун дээрэһээ болонооб гэхэдэ, гол түлэб шахтануудта тулгуури бүхэжүүлгын модоной мүнгые хэтэрхы ехээр гаргаша хэһэн, мүн тэрэшэлэн хүдэлмэришэд ба албахаагшадай салин хүлһэнэй фондые үлүүгээр гаргашалһан ябадал болоно.

Барилгын хэрэгсэлнүүдэй ажаүйлэдбэриин Министерствын Горькиин нэрэмжэтэ шэлэй заводто 1946 оной түрүүшын хахад жэл соо нэгэ хайрсаг шэлэй сэнгынь түсэбэй ёһоор 45 түхэриг байхын орондо. 89 түхэриг болоһон байгаа. Гомельско шэлэй заводто мүн энэ үе соо нэгэ хайрсаг шэл түсэбэй ёһоор 80 түхэриг байхын орондо, 129 түхэриг 63 мүнгэн болоһон байна. Шэлэй эдэрхэ ябадалай ехэ байһан дээрэһээ нэгэ хэһэг хэрэгсэлэй үнэ сэнгэй хэмжээндэ нилээд нүлөөтэй байжа, Гомельско заводто—30.2 процент, Горьковско заводто—23 процент болоһон байба.

Транспортна машино бүтээлгын Министерствын предприятинууд дээрэ 1946 оной 7 һара соо голодоһо гаргаһан дээрэһээ болоһон гээлтэдүүд 130 миллион түхэриг ба ашаггүй гаргашанууд 57 миллион түхэриг болоһон байгаа.

Автомобильна ажаүйлэдбэриин Министерствын предприятинуудаар 1946 оной 7 һара соо голодоһо гаргаһан дээрэһээ болоһон гээлтэнүүд 65.3 миллион түхэриг ба ашаггүй гаргашанууд 46.2 миллион түхэриг болоһон байна.

Энэ мэтын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ социалистическэ мүнгэ хуряалгые хангахын тулада «һалан муугаар байлгые үгы хэхэ, ажаүйлэдбэриин дотоодын ресурснуудые элсүүлхэ, манай хамаг бүхы предприятинуудта ажахын тоосоое нэбтэрүүлхэ ба бүхэжүүлхэ, үнэ сэнгые саг үргэлжэ хямдаруулха, ажаүйлэдбэриин хамаг бүхы һалбаринуудта үйлэдбэри дотороо мүнгэ хуряалгые ехэ болгохо шухала» гэжэ хэлэһэн нүхэр Сталинай заабариие һануулха хэрэгтэй.

Продукциин өөрын үные тогтоолгодо ажалай бүтээсын хэмжээнь айхабтар шухала нүлөөтэй байха болоно.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

СССР-эй Верховно Соведэй заседани

СССР-эй 1946 оной гүрэнэй бюджет ба 1944 болон 1945 онуудай бюджедэй дүүргэлтэ тухай

СССР-эй финансын Министр депутат А. Г. Зверевэй элидхэл

(Үргэлжэлэл).

...ажахын хэдэ хэдэн hал...дта ажалай бүтээсые ехэ ..., тэрээгээр үнэ сэнгыень ...улха хамаг бухы аргабо...д дүүрэн хэрэглэгдэнэгүй. ...болоhон жэлнүүдтэ нилээд предприятинууд дээрэ байгуу... туhалбариин ба ...бариин үйлэдбэринүүд үнэ ехэ байhан ябадалда ... нүлөөтэй байhыень тэм... шухала. Тиимэ үйлэдбэри...эхи эд хэрэгсэлнүүдэй үнэ хадаа томо томо тусхай ... болоhон предприятинууд ... сэнгhээ дээшэ гарадаг байнабшуу.

... машино-бүтээлгын Минис... Краматорско барилгын ...иин туhалбариин предприя... нэгэ тонно известкын сэн... 197 түхэриг байхаар хараалаг... тиихэдэ УССР-эй нютагай ...эдбэриин тусхай ажалтай ... предприятинууд дээрэ из... тонно бүриин 97 түхэриг ... тогтоогдонхой. Юун дээрэ... юумэ болоноб гэхэдэ ... ушарнуудта туhалбариин ба ...бариин үйлэдбэринүүд дээрэ... ...лайнь бүтээсэ бага байна, ...эриин хүсэн ба материалнууд ... хэрэглэгдэнэ. Туhалбариин ...hабариин үйлэдбэринүүд гээ... ...нистерствонүүдэй өөhэдынгөө ...рилгонуудые дүүргэхэ яба... ... анхаралыень haатуулжа ... хэрэгтэ гарза ушарнуудаг ... хэрэгсээнгүй байхын ... Иимэ ушарhаа Минис...вонууд хадаа хамhабариин ...туhалбариин үйлэдбэринүүд ... түс бүри ушарнууд... ... хэрзэргэ харюулха байhы... ...ража үзөөд. эдэ үйлэдбэри... ... дүүргэжэ байhан захилал... ... тусхай ажалтай болоhон ...иятинуудта дамжуулан үгэхэ ябадалай хэрзэргэ зүйтэй байhан тухай асуудал табиха ушартай.

hаланаар байха ба ашаггүй гаргаша хэхэ ябадалые усадхаха, манай предприятинуудай олзо оруулгые дээшэлүүлхэ гээшэ гүрэн-түрын гүн удхатай зорилго мүн. Түрүү предприятинуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлые тараагаад байбал, тус зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ туhалжа шадаха болоно.

Үйлэдбэриин хэмжээгэй талаар мүн янза түхэл ба технологиин талаар нэгэн адлирхуу предприятинуудай гаргаhан продукциин өөрынь үнэ сэн тад ондоо байдаг ушарнууд үсөөн бэшэ үзэгдэнэ. Тэрэнэй ушарынь юуб гэхэдэ, нэгэ предприятинь нүгөөдэлөө орходоо хүдэлмэреэ шадамар hайнаар эмхидхэнэ гээшэ.

Ажалай бүтээсын үндэр дээдэ хэмжээ ба материальна болон мүнгэн зөөрине эрхимээр хэрэглэжэ байhан түрүү предприятинуудай дүй дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй.

Нүхэдүүд! 1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай хуули болбол дайнай дүүрэhэнэй hүүлээр ажахыгаа шэнэдхэн байгуулха ябадалые богонихон болзор соо дүүргэхээр хараална. Энэ эрилтые хаhа саг соонь дүүргэлгэ хадаа предприяти бүхэндэ хуули болохо ёhотой. Шэнэдхэн байгуулгые унжагайруулха гээшэ предприятинуудай үйлэдбэриин хүсэ шадалые дутуугаар хэрэглэхэ, хүдэлмэриин хүсые нягта бэшээр хэрэглэхэ, үйлэдбэриин программые дутуугаар дүүргэхэ, нэмэлтэ гаргаша хэхэ ба үнэ сэнгые бүри ехэ болгохо ябадалда хүргэхэ байнабшуу. Эгээ иимэ ушарhаа, шэнэ продукци бүтээн гаргадаг болохо ябадалтай холбогдоhон предприятинуудай хүдэлмэрие шэнэдхэн байгуулха ябадалые унжагайруулжа бүри яабашье болохогүй.

Улад зонhоо орохо мүнгэн зөөри

...юджедэй олзонуудай шухала ...ринь хадаа улад зонhоо орохо ...удай мүнгэн болоно. Гүрэнэй ...уд 1946 ондо 23.503 миллион ... болохо юм. 1945 онтой са... налогой түлбэри 16.336 ... түхэриг хүртэр хорохо ... Улад зонhоо орохо налоговой ...нүүдэй иигэжэ хорохо яба...даа дээрэ дурсагдаhан ушар ...раанаар тайлбарилагдана.

... зонhоо налоговой түлбэри... зүбөөр абаха гээшэ имагта ...рэн-түрын удхатай хэрэг мүн. ...имэ ушарhаа, тус асуудалда ...адай депутадуудай Соведүү...гүйсэдхэхэ комитедүүдэй ба ...финансова органуудай анха...ндуулагдаха ёhотой. Тэдэнэр ... Улад зонhоо абгаха ёhотой ... бухы уялгата түлбэринүүдые ...саг соонь суглуулжа абаха ...ые хангаха, хуулинуудые ...гөөр сахиха хэрэгые ... ёhотой.

...хэдэн финоргануудай нало... хүдэлмэриин ехэхэн дутуу ...уд юу байнаб гэхэдэ, налогой ... нилээд ехэ үри доемхонууд ... Владимирска, Костромско, ...ка, Ярославска, Баруун-Ка...нска ба Зүүн Казахстанска ...ынуудта, мүн тэрэшэлэн Мор... АССР-тэ бии байhан ябадал ... Энээн тухай гүйсэдхэхэ ко...уд ба финансова органууд ...даа хандуулха зэргэтэй.

...оной гүрэнэй бюджедэй ол...та гүрэнэй урьhаламжанүү...бэ нөөсэлгын кассануудта улад ... мүнгэ хадагалалгаар 25.478 ... түхэриг орохоор хараалаг... Бүтэдын мэдэhээр, манай гү... урьhаламжанууд болбол ста... табанжэлнүүдые дүүргэхэ ..., мүн тэрэшэлэн дайнай үедэ ... ба ажахын гаргашануудые ... хангаха хэрэгтэ ехэхэн ... дүүргэhэн байгаа. Эсэгэ оро...лгаалгын дайнай урда тээхи ...дтэ урьhаламжануудаар 50 ... тухай түхэриг ба дайнай ... миллиард гаран түхэриг ... байна гэжэ хэлэбэл ойлгос...хо бэзэ. Манай урьhалам...дай амжалта хадаа советскэ ...ной патриотизмые, тэдэнэй ... ажалаараа бэшэ, мүн ...гөө хубиин мүнгөөр Советскэ ... экономическа ба сэрэгэй ...адалые бүхэжүүлхээр бэлэн ... е эли тодоор гэршэлнэ.

...-эй арадай ажахые hэргээн ...охо ба хүгжөөхэ гүрэнэй урь...жа энэ жэлдэ 20 миллиард ... хэмээтэйгээр гаргагдаад ... 2? миллиард түхэриг хүр...гдаhан байна. Урьhалам...жа захилга городтошье, мүн хүдөө нютагуудташье амжалтатайгаар үнгэргэгдэhэн байха юм. Бухы СССР дотор октябриин 1 болтор таряашад өөhэдынгөө урьhаламжа захиhан мүнгые 79 процент түлөөд байна. Зүгөөр, хүдөө нютагуудта урьhаламжын мүнгые суглуулха ябадал зарим газарта хүсэд hайнаар ябуулагданагүй, илангаяа Владимирска, Горьковско Ивановска ба Ярославска областьнуудта, мүн тэрэшэлэн Белорусска ССР-тэ иимэ байна.

Улад зондо урьhаламжануудай шүүбэри ба процентнүүдые 1945 ондо 2.978 миллион түхэриг ба 1944 ондо 1.782 миллион түхэриг түлэhэн байгаа haa, 1946 ондо 3.855 миллион түхэриг түлэхөөр хараалагдаба. Урьhаламжа захижа абагшадые хангаха ябадалые hайнаар эмхидхэхэ ба урьhаламжануудай олзые бухы ажалшан зоной хаhа саг соонь дүүрэн абаха ябадалые хангаха шухала.

Таанарай мэдэhээр, дайнай үедэ ажалай амаралтануудые хэрэглээгүй байhанай түлөө хүдэлмэришэд ба албахаагшадта мүнгэн түлбэрие нөөсэлгын кассануудаар дамжуулан түлэхэ ябадал энэ жэлдэ эхилэнхэй. Энэ мүнгые түлэхэ ябадал хадаа дүрбэн жэлэй турша соо хэгдэхэ ёhотой юм, тиихэдээ 1946 ондо 2,5 миллиард түхэриг түлэгдэхэ зэргэтэй.

1946 ондо нөөсэлгын кассануудта улад зоной мүнгэ хадагалха ябадал нилээд ехээр ургаха юм гэжэ хүлеэгдэнэ. Тэрээн дээрэhээ олзо оруулха энэ hалаагаар 3.600 миллион түхэриг орохо юм гэжэ хараалагдаба, тиихэдэ 1945 ондо сберкассада 3.470 миллион түхэриг ороhон байгаа. Тиигээд байхадаа, хадагалагдаhан мүнгэнэй бүхы сумма жэлэй эсэстэ дайнай урда тээхидэ орходоо хоер дахин шахуу нэмэхэ ушартай.

Мүнгэ нөөсэлгын кассанууд гүрэн түрын удхатай ехэ хэрэг бүтээжэ байдаг. Нөөсэлгын кассануудай хүдэлмэрие hайжаруулха ба нарижуулха хэрэгтэй. ажалшадай депутадуудай нютагуудай Соведүүдэй ба бухы советскэ олониитын туhаламжатайгаар тэдэниие үнэхөөрөө культурна эмхи зургаанууд болгохо хэрэгтэй.

1946 оной гүрэнэй бюджедтэ гүрэнэй страхованиин мүнгэнhөө 1.451 миллион түхэриг орохоор хараалагдаба. Гүрэнэй страхованиин мүнгэн хадаа арадай ажахыда гэнтын аюулаар ушаруулагдаhан гарзые бусаахын тулада, мүн тэрэшэлэн иимэ гамтэ ябадалые болюулха ба, тэдэнтэй тэмсэхэ хэмжээнүүдые үнгэргэхын тулада зорюулагдаха болоно.

1941—1945 онуудта гэнтын аюулда орожо хосорhон эд зөөрие hэргээн бодхоохын тулада Госстрахын мүнгэнhөө 6 миллиард тухай, тэдэнэй дунда колхозуудта 4,3 миллиард түхэриг түлэгдэhэн дээрэhээ хараад үзэхэдэ, гүрэнэй страхованиин ушар удхань айхабтар ехэ болоно. Тэрээнhээ гадна, мүн эдэ жэлнүүдтэ гал түймэртэй ба үхэр малай үхэхэ ябадалтай тэмсэхэ болон hэргылхэ хэмжээ-ябуулгануудые мүнгөөр хангахын тулада уялгата окладной страхованиин түлбэриhөө 581 миллион түхэриг гаргашалагдаhан байха юм.

Страхованиин ажахын политическэ угаа ехэ удхатай байhан хадань тэрээндэ имагта ехэ анхарал табихые эригдэнэ. Гэхэ зуура, гүрэнэй страхованиие хэхэ ябадалда ехэхэн дутуунууд элирүүлэгдэhэн байна. СССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол 1946 оной июниин 21-дэ гаргаhан шиидхэбэри соогоо страховой түлбэриин мүнгые хуули бусаар мэдээрхэн захирха, адуу малай үхэhэн тухай актнуудые буруугаар зохеохо, үхэр малай үхэhэнэй түлөө страховой түлбэрие буруугаар түлэхэ, гарзые бусааха түлбэрие haатуулха гэхэ мэтээр гүрэнэй страхованиин органуудай хүдэлмэридэ бүдүүлиг хазагай ябадал гаража байhаниие тэмдэглэhэн байгаа. Финансова ба страховой органууд өөhэдынгөө гаргаhан алдуу эндүүнүүдые заhаха байнад.

Ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй исполкомууд, финансова органууд ба Госстрахын органууд болбол страховалагдаhан эд зөөриин хосорhон тухай актые хаhа саг соонь зүбөөр зохеохын хойноhоо, гүрэнэй страховани тухай хуулие нарин шангаар сахихын хойноhоо хиналта шалгалтые шангадхаха зэргэтэй.

Мүн тэрэшэлэн гал түймэртэй ба малай үхэлтэй тэмсэхэ болон hэргылхэ хэмжээ-ябуулгануудта Госстрахын гаргажа үгэhэн мүнгые дүүрэнээр ба зүбөөр хэрэглэхын хойноhоо хямгадан хаража байха шухала.

1946 оной гүрэнэй бюджедэй гаргашанууд

1946 оной СССР-эй гүрэнэй бюджедэй гаргашанууд тухай үгэ хэлэхэмни.

СССР-эй гүрэнэй бюджэдэй гаргашын ниитэ хэмжээнь 1945 ондо 298,6 миллиард түхэриг байhанаа 1946 ондо 319,3 миллиард түхэриг болохоор хараалагдаба. Үнгэрэгшэ жэлтэй сасуулбал мүнгэ гаргашалалгаар 20,7 миллиард түхэриг хүртэр нэмэхэнь гээшэ.

1946 ондо гүрэнэй бюджедэй мүнгэн гаргашанууд иимэ юумэдэ зорюулагдаха байна гэбэл:

	1945 он	1946 он	Ургалтань +, хорогтонь −
	миллион түхэригөөр		
Бүхы гаргашанууд...	298591	319269	+20678
тэрэ тоодо: арадай ажахы . . .	74358	102237	+27879
социально-культурна хэмжээ - ябуулганууд	62711	83249	+20538
Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Министерство . . .	128239	72208	−56031
Урьhаламжануудай гаргашанууд	5249	6480	+1231

Бюджедэй бухы хэмжээ дотор арадай ажахыда гаргаша хэхэ хэмжээнь 1945 ондо 24,9 процент байhанаа 1946 ондо 32 процент боложо нилээд ехээр нэмэхэ байна, тиихэдэ социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта мүн лэ тэрэ янзаар 21 процентhээ 26,1 процент болохо юм. Иигэжэ мүнгэ гаргашалха ябадал хадаа шэнэ табанжэлэй түсэбөөр ороной үмэнэ табигдаhан зорилгонууд дээрэhээ сүм үндэhэлжэ гараба.

Арадай ажахые мүнгөөр хангалга

Арадай ажахыда мүнгэ hомололго хадаа 102 миллиард 237 миллион түхэриг, тусхайлбал 1945 онойхидо орходоо 27 миллиард 879 миллион түхэриг гэхэ гү, али 37,4 процент хүртэр ургаха болоно.

Арадай ажахын тус бүри hалбаринуудаар мүнгэ hомололго иимээр хубаагдаха байна гэбэл:

	1945 он	1946 он	1945 онтой сасуулбал ургалта болохонь
	миллион түхэригөөр		
Арадай ажахыда бүхыдөө	74358	102237	27879
элэ тоодо: ажаүйлэдбэри . .	43925	63806	19881
Хүдөө ажал . .	9147	12552	3405
Транспорт ба хэлхээ холбоо . . .	9879	10841	962
Худалдаа наймаан ба бэлэдхэл . . .	2172	3153	981
Коммунальна ажахы	2371	3877	1506

Арадай ажахыда мүнгэ hомололгын нэмэhэн ушар хадаа, капиталовложениин ехэ болоhон дээрэhээ болоно.

Шэнэ табанжэлэй түсэб хадаа арадай ажахыда нилээд ехэ капиталовложени хэхээр хараална. Гансахан централизованно капиталовложенинүүдэй хэмжээнь табан жэл соо 250,3 миллиард түхэриг болохо, hэргээн бодхоогдоhон ба шэнэ предприятинуудые хүдэлгэхэ ажал 234 миллиард түхэриг сэнтэй байхаар тодорхойлоhон тухай hануулбал ойлгостой болохо байна.

Табанжэлэй түсэбэй зорилгонуудтай зохилдуулан централизованно капитальна барилгануудые мүнгөөр хангаха хэмжээнь 1945 ондо 36,3 миллиард түхэриг байhанаа, 1946 ондо 49,4 миллиард түхэриг боложо, нилээд ехээр дээшэлүүлэгдэхэ байна, тэрэ тоодо гүрэнэй бюджедhээ 41,3 миллиард түхэриг гараха болоно. Энэ хадаа сэрэгэй үрда тээхи 1940 оной капитальна барилгануудые мүнгөөр хангаhан хэмжээhээ 40 процент хүртэр үлүү гараhан хэмжээтэйгээр капитальна барилгые бэелүүлхэ ябадалые хангаха юм.

Капитальна хүдэлмэринүүдэй тиимэ ехэ хэмжээ хадаа барилгын үнэ сэнгые хямдаруулха, барилгын хүдэлмэринүүдые эмхидхэлгэ ба механизациие hайжаруулха тухай министерствонүүд, эмхизургаанууд ба ажахын организацинуудай зүгhөө анхаралаа ехээр табихые эринэ. Шэнэ барилгын обьектнүүдые хаhа саг соонь ашаглалгада үгэхэ асуудалнууд илангаяа ехэ анхарал хандуулхые эринэ.

Табанжэлэй түсэб тухай хуули болбол барилгын үнэ сэнгые 12 процент хүртэр хямдаруулха гэжэ хараалhан тухай hануулха хэрэгтэй. Гэхэ зуураа зарим барилгын организацинууд энэ хэрэгтэ ёhотой анхарал хандуулнагүй.

Олоншог барилганууд дээрэ үлүү гаргашанууд ехэ боложо, барилгын үнэ сэндэ ехэхэн нүлөөтэй болодог байна.

Үнгэтэ металлургиин Министерствын «Уралмедьстрой» гэдэг барилгын трест 1946 оной түрүүшын хахад жэл соо накладной гаргашые сметэhээ 577 мянган түхэриг гэхэ гү, 84 процент хүртэр хэтэрүүлhэн байба. Барилга дээрэ 40 хүдэлмэришэдые үлүү барижа байhан дээрэhээ захиргаанай ажахын гаргашанууд 3 дахин үлүү гараба.

Нүгөөдэ жэшээе абаад үзэе. Хүндэ индустриин предприятинуудай барилгын Министерствын «Южавтострой» болбол энэ оной июлиин 1 болтор захиргаанай ажахын гаргашануудые 393 мянган түхэриг гэхэ гү, али 40 процент хүртэр хэтэрүүлэн гаргаба. Энэ барилга хадаа 85 хүдэлмэрилэгшэдые штатhаа гадуур барижа байгаа hэн. Хэдэ хэдэн министерствонүүдэй зүгhөө өөрынь бэлэдхэhэн продукциин үнэ сэнгэй хойноhоо ёhотой hайн хиналта шалгалта табигданагүй. Иимэ хиналтагүй байhан дээрэhээ, нэгэ газар нютагта үйлэдбэрилhэн материалайнь сэн олон янзын болодог байна. Авиационно ажаүйлэдбэриин Министерствын № 18 трестдэ нэгэ кубометр монсогой молоной сэнгынь 86 түхэриг 22 мүнгэ болоно, тиихэдэ мүн тэрэ Министерствын № 9 трестдэ—118 түхэриг 94 мүнгэн болоhон байха юм. Гэхэ зуура эдэ хоер трестнүүдтэ монсогой молоной үнэ сэнгынь ой модоной ажаүйлэдбэриин Министерствын предприятинуудта байhанда орходоо хэдэн дахин үлүү гараhан байна.

Өөhэдөө бэлэдхэжэ абаhан нютаг дээрэхи барилгын хэрэгсэлнүүд олонхидоо ниитэ гүрэнэй сэнгээр бэшэ, харин үлэмжэ үндэр дээдэ сэнгээр түлэгдэдэг зантай. Энээн дээрэhээ барилгын организацинуудаар мүнгэн зөөрие гамтай нарииаар гаргашалха ябадал үзэгдэнэгүй. Жэшээнь, авиационно ажаүйлэдбэриин Министерствын №11 трестдэ 1945 ондо өөрынь үйлэдбэрилэн гаргаhан 100 кирпиисын сэнгынь гүрэнэй сэнгээр 16 түхэриг 50 мүнгэ байхын орондо 31 түхэриг болобо. 1946 оной түрүүшын кварталда мүн энэ трестдэ зуун кирпиисын сэнгынь 56 түхэриг 30 мүнгэ хүрэhэн байгаа. Министерствонүүд хадаа ниитэ гүрэнэй сэнгhээ дээшэ гаргахагүй гэжэ өөhэдынгөө бэлэдхэhэн барилгын материалнуудай үнэ сэнгэй хойноhоо хиналта шалгалтые шангадхаха зэргэтэй.

Барилгын хэрэгсэлнүүдэй үнэ гүрэнэй сэнгhээ дээшэ болоhоной эсэстэ, мүн накладной гаргашануудай хэтэрхы ехэ болоhон дээрэhээ, подряд хэдэг хэдэ хэдэн организацинуудта барилгын монтажна хүдэлмэриин үнэ сэнгынь 20—25 процент хүртэр ехэ болоhон байба.

Дайнай үедэ барилгашад болбол барилгые түргэдхэхэ ба үнэ багатайгаар хэхэ баялиг дүй дүршэлтэй болонхой. Энэ дүй дүршэлые бүхэжүүлхэ ба саашадаа нарижуулха болон табанжэлэй түсэбөөр hанаашалагдаhан барилгануудые механизацилха хэмжээ ябуулганууд хадаа барилгын үнэ сэнгые хямдаруулха тушаа даалгабарие дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын үргэн ехэ арга боломжонуудые олгоно.

Зорилгомнай юу байнаб гэхэдэ, барилгануудые проектно-сметнэ документацяар хаhа саг соонь хангаха, сметнэ жаяг заршамые тон нарииаар сахиха, барилгын хэрэгсэлнүүдые гамтайгаар гаргашалха, барилгые нарижуулха, салин хүлhэ түлэхэ фондhоо үлүү гаргаша хэхэгүй, жэшээнь захиргаанай ажахын аппарадые тодо hонор болгожо ба хорoожо, үлүү гаргаша хэхэ ябадалые хороохо ба үлүү мүнгэ гаргашалха элдэбын ябадалые усадхаха болоно.

Удаан болзоройн мүнгэ гаргадаг банкнууд хадаа барилгын ябасын хойноhоо ба гүрэнэй мүнгэн зөөрие тэдэ барилгануудай хэрзэргэ гаргашалжа байhанай хойноhоо хиналтые шангадхаха, hалан мүүгаар байлгые хаhа саг соонь элирүүлэн гаргаха ба гүрэнэй финансова жаяг заршамые эбдэжэ байhан хүнүүдтэ тон шанга хэмжээ абаха ёhотой.

1946 ондо үйлэдбэриин ба гүрэнэй худалдаа наймаанай эд товарай эрьесын ургаха байhан хадань, предприятинууд ба организацинуудай өөhэдынь оборотно мүнгэн зөөриин ургалтань 14,1 миллиард түхэриг ба тэрэ тоодо гүрэнэй бюджедhээ 7,6 миллиард түхэриг болохоор тодорхойлогдобо. Ажаүйлэдбэриин, гол түлэб хара металлургиин, үнгэтэ металлургиин, судно-бүтээлгын, шулуун нүүрhэнэй, бүд нэхэлгын ба электро-үйлэдбэриин оборотно мүнгэн 8,4 миллиард түхэриг хүртэр ургаха ёhотой.

Ажаүйлэдбэриин хэдэн олон hалбаринуудта ажахын хүдэлмэрилэгшэд болбол предприятинууд ба барилганууд дээрэ дүүрээдүй үйлэдбэриин материалнууд ба бэлэн хэрэгсэлнүүдэй нөөсэнүүдые тогтоогдомол нормоhоо нилээд үлүү гаратар суглуулдаг байhан тухай тусгаар анхаралаа хандуулха шухала. Жэшээнь, хүдөө-ажалай машино-бүтээлгын Министерствын предприятинууд дээрэ үлүү гараhан товаро-материальна үнэтэ зүйлнүүд 1946 оной июлиин 1 болтор 1 миллиард шахуу түхэриг болоhон, бүд нэхэлгын ажаүйлэдбэриин предприятинууд дээрэ—300 миллион гаран түхэриг, химическэ ажаүйлэдбэриин предприятинууд дээрэ 170 миллион түхэриг болоод байба.

Хүдөө-ажалай машино-бүтээлгын Министерствын № 11 завод дээрэ 1946 оной түрүүшын хахад жэл соо латунна лентые аяар жэл хахад соо хүрэхөөр асараад байба. Мүн энэ заводто текуше үйлэдбэри хэхын тулада огто хэрэггүй зэд хоолойнууд асарагдаhан байгаа. Иимэ ябадал хадаа өөрынгөө предприяти дээрэ «нөөсэ» материал хэрэгсэлнүүдые ехээр асаржа бэлдэхэ гэhэн олоншог ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй буруу hанал бодол дээрэhээ гарана гээшэ. Тиихэдээ, тэдэнэр оборотно зөөрие гамнаха. түсэбөө дүүргэхын тулада үнэхөөрөө шухала хэрэгтэй материальна үнэтэ зүйлнүүдэй нөөсэнүүдые хизаарлаха шухала байhан тухай мартана. Тэдэнэр хадаа ажахын тоосоое бүхэжүүлхэ шухала услови болбол оборотно мүнгэн зөөрие зүбөөр хэрэглэхэ ябадал болохо байhыень мартана.

Үйлэдбэриин хэмжээдэ таарахагүй үлүү нөөсэнүүдые ехэ болгохо ябадал хадаа, финансова талаар олоншог предприятинуудые ехэхэн бэрхэшээлдэ оруулна. Гүрэнэй банкда үри доемхые бусааха болзорые хойшолуулна.

Министерствонүүд болбол предприятинуудай материально-техническэ хангалгые зүбөөр эмхидхэхэ асуудалнуудта анхаралаа ехээр табиха, хэмhээ үлүү нөөсэнүүдые бии болгохогүй, эдэ нөөсэнүүдэй нормые хаhа саг соонь хаража үзэхэ ба предприятинууд дээрэ хадагалагдажа байhан товаро-материальна үнэтэ эдлэлнүүдэй үлүү гараhыень түргэнөөр усадхаха ябадалые хангаха ёhотой.

Банкын хүдэлмэрилэгшэд, түбхын түрүүн СССР-эй Госбанкын кредитнэ аппарат болбол арадай ажахын hалбаринуудта оборотно мүнгэн зөөриин ямар байhаниие нарииаар шэнжэлжэ үзэхэ ба ажахын бодото эрилтын таарахагүй байhан. оборотно мүнгые саг болзор соонь элирүүлэн олохо ушартай.

Мүн тэрэшэлэн арадай ажахын хэдэ хэдэн hалбаринуудта эбдэглэжэ байhан мүнгэ түлбэриин ба тоосооной жаяг заршамые бүхэжүүлхэ шухала. Жэшээнь 1946 оной октябриин 1 болтор үнгэтэ металлургиин Министерствын предприятинууд дээрэ түүхэй эд үгэгшэдтэ түлэгдэхэ аад, болзорhоонь үнгэрhэн үри доемхонь 348 миллион түхэриг болобо. Бүд нэхэлгын ажаүйлэдбэриин Министерствын предприятинууд—345 миллион түхэриг, загаhанай ажаүйлэдбэриин предприятинууд—317 миллион түхэриг, болоно. Тэрээнhээ гадна, хэдэ хэдэн предприятинууд гүрэнэй банкын урьhаар үгэhэн мүнгэ түлэхэ ябадалые хойшолуулна.

hайнаар хүдэлжэ байhан предприяти үри доемхын ехэ болоод байхадань финансын талаар хүндэ байдалда ородог байhыень мартажа болохогүй. Арадай ажахыда түлбэриин ба тоосооной жаяг заршамые бүхэжүүлхын түлөө тэмсэл хэхэ гээшэ министерствонүүд, эмхизургаанууд ба ажахын органуудай ехэхэн зорилгонууд болохо байнабшуу.

Парти ба правительство болбол предприятинууд ба барилгануудай үйлэдбэриин түсэбүүдые дүүргэхэ хамаг бухы шухала условинуудые байгуулха тухай үдэр бүриин оролдолго гаргадаг байна. Таанарай мэдэhээр, 1946 оной августын 25-да правительство болбол Уралай, Сибириин, мүн тэрэшэлэн Алас Дурна зүгэй предприятинууд ба барилгануудай хүдэлмэрилэгшэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ салин хүлhые дээшэлүүлхэ ба гэр байрануудые бариха тухай тогтоол гаргаhан байгаа. Энэ хэмжээ-ябуулга хадаа сталинска шэнэ табанжэлые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ предприятинууд ба барилгануудай hайнаар хүдэлмэрилхэ ябадалые урмашуулха байhандань hэжэг hанагданагай. Ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зорилгонь хадаа, правительствын энэ шиидхэбэрие хэрэглэжэ, предприятинууд ба барилгануудай хүдэлмэридэ үйлэдбэриин болон финансова показательнуудые hайжаруулха ушартай

Социально-культурна хэмжээ ябуулганууддта гаргашанууд

Шэнэ табанжэлэй түсэб болбол советскэ арад зоной ажаhуудалай материальна ба культурна хэмжээе дээшэлүүлхын талаар нилээд ехэ хэмжээ ябуулгануудые хараалба.

Город ба хүдөө-нютагай ажалшадай культурно-ажаhуудалай эрилтэдэ гүрэнэй мүнгэ гаргашалха ябадал (гэр байрын ба коммунальна барилгада гүрэнэй мүнгэ гаргашалхаhаа гадна) табанжэлэй түсэб болбол 1950 ондо 106 миллиард түхэриг хүртэр ехэ болгохо гэжэ хараалhан байна, тэрэнь 1940 оной хэмжээhээ 2,6 дахин үлүү гараха юм.

Энээнтэй зохилдуулан, бүри энэ жэлдэ социально-культурна хэмжээ ябуулгануудта мүнгэн hомололго нилээд ехээр ургахань, тэрэ мүнгэн хадаа 1945 ондо 62 миллиард 711 миллион түхэриг байhанаа, 1946 ондо 83 миллиард 249 миллион түхэриг хүртэр нэмэхэ болоно. Тэрэнь 20 миллиард 588 миллион гэхэ гү, али 32,7 процент ургалта болохо юм.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

СССР-эй Верховно Соведэй заседани

СССР-эй 1946 оной гүрэнэй бюджет ба 1944 болон 1945 онуудай бюджедэй дүүргэлтэ тухай

СССР-эй финансын Министр депутат А. Г. Зверевэй элидхэл

(Үргэлжэлэл)

Эдэ гаргашануудай үлэмжэ ехэхэн хубинь гэгээрэл-болбосоролой, элүүрые сахиха ба социальна хангалгын эрилтэдэ зорюулагдаха ушартай, тэрэнь доро дурсагдаһан тоо мэдээн дээрэһээ элеэр харагдаха байна (миллион түхэригөөр):

Ямар гаргаша нууд болохоб	1945 он	1946 он	ургаа сум а	ын про цент
Гэгээрэл . . .	26368	40160	13792	52 3
Элүүрые сахилга ба физкультура	11485	14823	3338	29,1
Гүрэнэй социальна страховани	4993	7157	216	43,3
Олон хүүгэдтэй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ	2102	4072	1970	93.7
Социальна хангалга	17763	17038	725	—

Тиимэ болохолоороо, социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудай бүхы гаргашануудай орой хахадынь гэгээрэл болбосоролой эрилтэдэ зорюулагдаха болоно. Сэрэгэй урда тээхи 1940 ондо байһанда орходоо энэ жэлдэ гэгээрэлэй хэрэгтэ 17 миллиард 671 миллион түхэриг үлүү ехээр гаргашалагдаха жэшээтэй.

Гэгээрэл болбосоролдо гаргашануудай иимэ ехээр ургалта болбол манай арадай культурые дээшэлүүлхын түлөө парти ба правительствын анхарал оролдолгые тодоор гэршэлнэ. 1946-47 онуудта эхин ба дунда һургуулинуудта 29 миллион 339 мянган гэхэ гү, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 13,9 процент үлүү һурагшад һуралсаха байна. Дээдэ һургуулинуудта 1946 оной һүүлдэ 658 мянган хүнүүд, техникумүүдтэ—1 миллион 30 мянган хүнүүд һуралсаха. Дээдэ һургуулинуудта студентнүүдэй тоо 1945 онойхитой жэшээлхэдэ 22,6 процент, техникумүүдтэ—22,9 процент олошорхо. Дээдэ һургуулинуудта мүнгэн зөөриин һомололго 1945 ондо 2 миллиард 991 миллион түхэригэй орондо 1946 ондо 4595 миллион түхэриг, техникумүүдтэ—1945 ондо 2 миллиард 134 миллион түхэригэй орондо 3 миллиард 269 миллион түхэриг болохо. Дээдэ һургуулинуудай гаргашань 1946 ондо 50,6 процент, техникумүүдэй гаргашань—53,2 процент хүртэр дээшэлнэ.

Парти ба правительство хадаа наукын хүгжэлтэдэ имагта ехэ анхаралаа табидаг. Научна хүдэлмэрилэгшэдэй материальна условинуудые һайжаруулха тухай правительствын шиидхэбэрие һануулба зохино.

Манай ороной үйлэдбэриин хүсэнүүдые улам ехээр үргэхэ ба советскэ гүрэнэй сэрэгэй-экономическа хүсэ шадалые хангаха арга хэрэгсэл мүн болохо наукые, саашань дэлгэрүүлхын талаар табанжэлэй түсэб соо ехэнүүд зорилгонууд хараалагдаһан байна. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тулада научно шэнжэлэлгын хүдэлмэрие саашань дэлгэрүүлхэдэ ехэхэн үүргэ үгтэбэ.

Научно-шэнжэлэлгын албан газарнуудые барижа байхын тулада гаргашанууд хэрбээ 1945 ондо 2 миллиард 136 миллион түхэриг байгаа һаа, 1946 ондо 5 миллиард 62 миллион түхэригөөр тодорхойлогдобо гэхэ гү, али 2,4 дахин ехэдхэгдэбэ. Тэрээнһээ гадна союзна мэдэлтэй ажахын министерствонуудай олзо оролгын ба гаргашалгын баланснуудаар научно албан газарнуудые финансировалхын тулада 1 миллиард 327 миллион түхэриг табигдана.

Хүдэлмэришэн кадрнуудай мэргэжэлые үргэхэ талаар ба тэдэнэрые бэлэдхэхэ талаар нилээд ехэ һомололго тэрэшэлэн хараалагдана.

Ажалай резервнүүдэй министерствын гаргашанууд 1945 оной 2 миллиард 964 миллион түхэригэй орондо 1946 ондо 3 миллиард 952 миллион түхэригөөр тодорхойлогдоно.

Хүдэлмэришэн кадрнуудые бэлэдхэхэ ба тэдэнэй мэргэжэлые үргэхэ хэрэгтэ 1946 ондо бюджедээр 1 миллиард 582 миллион түхэриг хараалагдана гэхэ гү, 1945 ондо энэ хэрэгтэ гаргашалагдаһан мүнгэнһөө 43,7 процент ехээр хараалагдаба.

Элүүрые сахилгада ба физическэ культурада һомололгонууд нилээд ехээр дээшэлүүлэгдэнэ. Энэ зорилгын түлөө гаргашанууд 1945 онойхиһоо 29,1 процент, 1940 онойхиһоо 64,6 процент ургана. Энэ болбол элүүрые сахиха албан газарнуудай илангаяа городской яслинуудай ба хүдөөгэй больницануудай сетиин хүгжэлтэ дээрэһээ гарана.

Тэрэшэлэн олон үхибүүдтэй ба ганса эхэнүүдтэ гүрэнэй туһаламжые түлэхэ гаргашанууд 1946 ондо 2 миллиард 120 миллион түхэриг гэхэ гү, али хоер дахин шахуу ургана.

Социальна тэдхэмжын гаргашанууд 17 миллиард 38 миллион түхэриг болохо байна.

Захиргаанай гаргашанууд

Гүрэнэй захиргаанай газарнуудые, суд ба прокуратурые барижа байха гаргашанууд 1946 ондо 11 миллиард 664 миллион түхэриг гэхэ гү, энэ хэрэгтэ недондо жэлэй бодото гаргашануудһаа 2 миллиард 434 миллион түхэриг үлүүтэй болохо.

1946 ондо захиргаанай гаргашын недондо жэлэйхиһээ дээшэ болоһон ушар юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, илангаяа пайково үнэ сэнгүүдые хубилгаһантай дашарамдуулан салин хүлһые дээшэнь болгоһон, министерствонуудые жэжэрүүлжэ шэнэнүүдые ба зарим албан газарнуудые бии болгоһоной эсэстэ захиргаанай аппарадай тоогой олон болоһон, тэрэшэлэн хэдэ хэдэн шэнэнүүд захиргаанай—территориальна единицэнүүдэй бии болоһон ушараар тайлбарилагдана.

1946 ондо нүүрһэнэй ба нефтяной ажаүйлэдбэриин министерствонууд элеэ хоолой ба загаһанай болон барилгын ажаүйлэдбэриин ба бусад министерствонууд жэжэ болгогдожо хубаагдаһаниинь мэдээжэ. Тэрээнһээ гадна, барилгын ба түлишын предприятинүүдай, барилгын ба харгы замай машино-байгуулалтын министерствонууд шэнэнүүд бии болгогдоһон байна.

Тэрэшэлэн союзна республиканууудай малажалай ба техническэ культуранууудай министерствонууд болон тэрэнэй нютагуудтахи органууд бии болгогдоо, хүдөөгэй ба колхозно байгуулалтын хэрэгүүдые эрхилхэ управленинүүд ба таһагууд, культурно-гэгээрэлэй албан газарнуудай хэрэгүүдые эрхилхэ комитедүүд ба таһагууд байгуулагдаа. 1946 он соо 20 шэнэ областьнуудай, 110 городуудай ба город соохи районуудай, 74 хүдөөгэй районуудай, 25 тосхонуудай ба 2626 сельсоведүүдэй аппарадай финансировани гүрэнэй бюджедээр бэелүүлэгдэжэ байна.

1946 ондо захиргаанай гаргашануудые эрид хаһаха хэрэгтэ зорюулагдаһан правительствын хэмжээ-ябуулганууд харагдана гэбэл: захиргаанай-управленческэ аппарадай вакантна тушаалнуудые хааһан ушар бюджедтэ 1 миллиард 135 миллион түхэриг алмалта үгэбэ.

Министерствонүүд ба зургаанууд захиргаанай аппарадта мүнгэн зөөри гаргахадаа хатуу шангаар алмаха уялгатай. Гэхын хамта, илангаяа худалдан гаргалгын ба хангалгын конторонуудые, элдэб янзын заводской түлөөлэгшэнэрые г. м. тэдэнэй хэтэрхэй ехэ сетинүүдые барижа байхын тулада ашаг туһагүй гаргашанууд манайда үсөөн бэшэ ажаглагдана.

Хэрэггүй албан газарнууд ба эмхизургаануудые усадхаха талаар структур ба штадуудые гуримтай болгохо талаар ба захиргаанай гаргашануудые тон ехээр алмажа гаргашалха талаар хүдэлмэридэ анхаралаа ехээр хандуулха шухала.

Гаргаша тухай һалбарие дүүргэхэ зуураа финансова органуудай хиналтын—ревизионно хүдэлмэри тухай богонихоноор тогтожо хэлэхэмни.

СССР-эй финансуудай Министерствын хиналтын—ревизионно управлени өөрынгөө хүдэлмэрие нэгэ хэдышэг һайжаруулаа. 1945 ондо 153 мянга гаран ревизүүдые хээ. Энэ болбол 1944 ондо 95 мянган ревизүүдые хэһэнһээ 61,5 процент олон болоно. 1946 оной түрүүшын хахад жэл соо ревизионно хүдэлмэри саашадаа һайжараа гэбэл—105,5 мянган ревизи хэгдэбэ. 1945 оной түрүүшын хахад жэл соо 89,8 мянган ревизи хэгдээ һэн. Жэшээлхэдэ, 1945 ондо ажахын органууд ба предприятинүүдтэ 16,1 мянган ревизи хэгдээ. 1944 ондо ажахын органууд ба предприятинүүдтэ 9,7 мянган ревизинүүд хэгдэһэн байгаа гэхэ гү, 1945 ондо тэрэнһээ 66 процент үлүү болоно. 1946 оной түрүүшын хахад жэл соо 15,9 мянган ажахын органууд ревизилэгдэһэн гэхэ гү, энэ хадаа бүхы 1945 ондо ревизилэгдэһэн тоотой тэнсэнэ.

Финансова журамые эбдэһэн ябадалнууд, материальна зөөри хогшол ба мүнгэн зөөриин дутагдалнууд, тэдэнэрые хуули бусаар гаргашалһан ушарнууд, эзэн бэшээр хандаха ябадал ба схэнүүд гээлтэнүүд ба гарзанууд, материальна зөөри хогшолнуудые буруугаар барижа байһан ушарнууд гэхэ мэтэ нилээд олоноор эдэ ревизүүдээр элирүүлэгдэһэн байна.

Гэбэшье, хиналтын-ревизионно хүдэлмэри үшөө байха ёһотой хэмжээһээ холо гээгдэлтэй байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Табанжэлэй түсэбые бэелүүлгэ үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудта материальна болон финансова зөөриин эрьесэдэ тон ехэтэ арбилалга алмалгые эринэ. Энээн дээрэһээ мүнгэн ба материальна зөөрие гаргашалхын хойноһоо хиналтые шангадхаха, албан газарнууд, предприятинууд ба организацинуудта финансова ба сметнэ болото жаяг заршамые байгуулха зайлашагүй шухала болоно. СССР-эй финансуудай Министерствын ба тэрэнэй бүхы органуудай ехэшэг анхарал энэ тала тээшэ хандуулагдаһан байха ёһотой. Ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй түйсэдхэхэ комитедүүдэй талаһааньшье энээндэ анхарал табигдаһан байха ёһотой.

Союзна республиканууудай гүрэнэй бюджедүүд

СССР-эй гүрэнэй бюджет Ленин-Сталинай партиин национальна политикые бэелүүлхэдэ ехэ үүргэ эзэлнэ. Индустри, хүдөө ажахы, культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ советскэ гүрэнэй угаа ехэ гаргашанууд манай национальна республиканууудай экономическа ба культурна талаараа түргөөр ургахадань туһалдаг. Союзна республиканууудай үйлэдбэриин хүсэнүүдые саашань хүгжөөхэ ба арад олонитын культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар сталинска шэнэ табанжэл соо улам гайхамшаг ехэ зорилгонууд табигдаһан байна.

Союзна республиканууудай бюджедэй горьтойшог ехээр 1946 ондо ургаһан ушар эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ ябадалда туһалха.

1946 ондо Союзна республиканууудай гүрэнэй бюджедүүдэй проектнүүд танай баталалгада 65 миллиард 137 миллион түхэриг гэхэ гү, али 1945 онойхидо орходоо 17 миллиард 604 миллион түхэриг (36,9 процент) үлүүгээр табигдана.

Союзна республиканууд бүхэндэ түс түсгаар, бюджедүүдэй хэм хэмжээнь доро дурсагдаһан тоонууд дээрэһээ харагдана гэбэл: (миллион түхэригөөр).

	1945 оной гүйсэдхэл	1946 онло	1945 онойхитой жэшээ ургалта
РСФСР	26733	35974	34,6
Украинска ССР .	8161	11566	41.7
Белорусска ССР .	1785	2648	48.3
Узбекскэ ССР . .	2037	2818	38,3
Казахска ССР . .	1710	2361	38.2
Грузинскэ ССР ...	1394	1695	21,6
Азербайджанска ССР	1102	1489	35,1
Литовска ССР . .	603	900	49,3
Молдавска ССР...	459	712	55.1
Латвийска ССР . .	695	1012	45,6
Киргизска ССР...	522	724	38,7
Таджикска ССР...	589	821	39,4
Армянска ССР	654	856	30,9
Туркменскэ ССР	470	645	37,2
Эстонско ССР . .	531	707	33,2
Карело-Финскэ ССР	278	396	42,5
Хамтадаа . . .	47723	65327	36,9

1946 ондо ниитэ союзна олзонуудһаа ба налогуудһаа союзна республиканууудай бюджедүүдтэ 45 миллиард түхэриг оруулагдаха. 1945 ондо 29,7 миллиард түхэриг оруулагдаһан байна. Теэд 1946 ондо 15,3 миллион түхэригөөр гү, 51,5 процентээр ургана. Энэ болбол арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхын тулада социально-культурна албан газарнуудай сетиие үргэдхэхын тулада союзна республиканууудай бюджедэй ургажа байһан гаргашые хангаха шухала байһан дээрэһээ иимэ болоно.

Нютагай, илангаяа районно бюджедүүдые саашань бэхижүүлхын зорилгоор олонхи союзна республиканууудай бюджедүүдтэ арад зонһоо суглуулагдадаг олзын налогһоо, колхозуудһаа ородог олзын налогһоо ба хүдөө ажахын налогһоо оруулалтанууд 50 процент хүртэр дээшэлүүлэгдэбэ. Гүрэнэй урьһаламжаһаа РСФСР-эй бюджедтэ 25-һаа 50 хүртэр процент оруулагдана гэхэ гү, бусад республиканууудта адли процент оруулагдадаг байна. Энээнтэй дашарамдуулан союзна республиканууудай бюджедүүдтэ элэ олзонуудай ородтонь 8 миллиард 730 миллион түхэриг ехэ болоно, тэрэнэй тоондо арад зонһоо суглуулагдадаг олзын налогой талаар 9 миллиард 94 миллион түхэриг, гүрэнэй урьһаламжаһаа—2 миллиард 845 миллион түхэриг.

Союзна республиканууудай бюджедүүдэй гаргашын ниитын хэмжээһээ 42,3 миллиард түхэриг гэхэ гү, али 64,8 процентнь социальна-культурна хэмжээ-ябуулгануудта зорюулагдана. Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй жэшээлхэдэ, культурада гаргашалга 10 миллиард 588 миллион түхэригөөр гэхэ гү, али 33,4 процентээр ехэ болоно. Гэгээрэл болбосоролгодо һомололгонууд илангаяа ехээр ургана гэбэл: 1945 ондо энэ хэрэгтэ гаргашалагдаһан гаршануудһаа 35,3 процент, 1941 ондо бюджедээр хараалагдаһан һомололгонуудһаа 35,5 процент дээшэ болоно. Элэ гаргашанууд болбол гэгээрэл болбосоролой албан газарнуудые улам саашань дэлгэрүүлхэ ябадал дээрэһээ гарана.

Союзна республиканууудай бюджедүүдһээ арадай ажахые финансированиин һомололгонууд 5 миллиард 209 миллион түхэригөөр дээшэлнэ. Гэр байрын-коммунальна ажахын финансировани 1945 оной 2 миллиард 371 миллион түхэригэй орондо 1946 ондо 3 миллиард 877 миллион түхэригөөр түсэблэгдэбэ.

Нютагай соведүүдэй гэр байрын-коммунальна ажахын талаар капитальна хүдэлмэриин хэмжээ 1945 ондо 761 миллион түхэригэй байһанһаа 1946 ондо 1 миллиард 616 миллион түхэриг хүртэр ургана. Союзна ба республиканска министерствонүүдээр энэ хэрэгтэ ехэшэг зөөринүүд гаргашалагдана Украинска, Белорусска, Литовско, Молдавска Латвийска, Эстонско ба Карело-Финскэ союзна республиканууудаар гэр байрын-коммунальна ажахын капитальна вложени 1946 ондо 477 миллион түхэриг байха юм. Гэр байрын ажахыда гаргашанууд городской соведүүдэй гэр байрын фондые түргөөр һэргээн бодхоохо шухала байһаниие хараандаа абажа тогтоогдоһон байха юм.

Коммунальна ажахыда ба түбхинэһэн болбосон байдалтай болгохын түлөө финансировани 1946 ондо 2 миллиард 332 миллион түхэриг, городой ажахын ба түбхинэһэн болбосон байдалтай болохын түлөө гаргашанууд 374 миллион түхэриг табигдаха юм. Хүдөөгэй районно центрнүүдые болбосон түхэлтэй болгохо хэмжээ-ябуулганууд һомололгонууд 164 миллион түхэриг гэхэ гү, али 1945 онойхиһоо 94 миллион түхэриг үлүүгээр хараалагдаһан байна.

Немецкэ эзэмдэлгэдэ дайрадаһан областьнуудта хүдөөгэй районно центрнүүдые түбхинэһэн болбосон байдалтай болгохын түлөө гаргашанууд 1945 онойхитой жэшээлхэдэ хоер дахин ехэ болохо юм гэжэ тэмдэглэхэ зэргэтэй.

1946 оной гүрэнэй бюджет арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбэр хараалагдаһанай ёһоор гүрэнэй эрилтые финансировалгые хангаха байна.

* * *

Гүрэнэй бюджедые амжалтатайгаар дүүргэлтэ болбол Советскэ Союзай экономическа ба оборонын хамгаалгын хүсэ шадалай саашанхи ургалтада, культурын саашанхи һалбаралтада ба манай ороной ажалшадай энхэ амгалан байдалай дэбжэлтэдэ туһалхабшуу.

1946 ондо СССР Союзай гүрэнэй бюджет болбол агууехэ Сталинай бидэнэрые ударидан хүргэжэ ябаа арадай ажахые дээшэлүүлэлтэ, ба социалистическэ байгуулалтын фронт дээрэ шэнэнүүд илалтануудые түйлахын хүсэн түгэс зэбсэг мүн болоно! (Һэрьемэ, үни, удаан альга ташалганууд).

Немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэдые саазала...

НЮРНБЕРГ, октябрийн 16. (ТАСС). Уласхоорондын сэрэгэй Трибуналаар дүүжэлэн саазалагдахаар шиидхэгдэһэн немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэдые саазалалга дээрэ Германиие эзэмдэһэн гүрэнүүдһөө 2—2 журналистнууд, бүгэдэ 8 журналистнууд байлсаба.

Нюрнбергскэ түрмын хаш... тор байһан байшанда саа... хэгдээ. Гаргагдаһан пригово... сэндэнь оруулга 1 час 11 ми... эхилһэн ба 2 час 46 минута... рэһэн байна.

Нэгэдэмэл Нацануудай организациин секретариадай мэдүүлгэ

НЬЮ ЙОРК, октябрийн 16. (ТАСС). Октябрийн 16-ай үглөө гүүр өөрынгөө хаагдамал заседаниин дээрэ Аюулгүйн Совет халаа мүнөө үелэ Аюулгүйн Соведээр зэгдэжэ байһаншье, тэрэшэ эн Аюулгүйн Совет дээрэ үзэгдэхэеэ болиһоншье асуудалнууд тушаа Генеральна Ассамблейн ге... на секретариин соносхолой... ектые богонихоноор зүбшэ... сэһэнэй эсэстэ һайшааба... Нэгэдэмэл Нацануудай ор... циин секретариат мэдүүлбэ...

Секретариат соносхолой... ектын удха тухай мэдээсэ...

Румынида һунгалтанууд ноябриин 19-дэ тогтоог...

БУХАРЕСТ, октябрийн 16. (ТАСС). Румынска Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй радиогоор мүнөөдэр дамжуулагдаһан коммюнике соо иигэжэ хэлэгдэнэ: „Министрнүүдэй Совет болбол октябриин 16-ай 16 часта премьер Петру Гроза гэгшын түрүүлэлэ доро сугларжа, һунгалтануудай болзорые тогтоохо проблемые үбшэн хэлэсбэ. Доктор Петру Гроза гэгшэ заседаниие нээжэ, һунгалтануудай болзорые ... хын тулада хуулиин бүх... эмжэнүүд сахигдаһан ... гэжэ тэмдэглээд, һунгалта... 1946 оной ноябриин 19-дэ ... гэхэ гэжэ дурадхаба. Ми... нүүд, богонихоноор зүбшэ... һанайнгаа һүүлээр, при... дурадхалые нэгэн һаналаар ... һунгалтануудые ноябриин ... үнгэргэхөөр тогтообо".

Франкын правительство гитлеровец Дегрель гэгшэ... нюугдахадань туһалаа

НЬЮ ЙОРК, октябриин 17. (ТАСС). Нэгэдэмэл Нацануудай организациин генеральна секретарь Трюгве Ли гэгшын нэрэ дээрэ гаршаглагдаһан Вашингтондо байгаа Бельгийскэ элшэн сайд Сильверкрюйс гэгшын нотые хэблэлдэ толилхын тулада Нэгэдэмэл Нацануудай организациин секретариат үгэбэ. Энэ но... бельгийскэ фашист ба ... Дегрель гэгшэдэ туһа... гүлөө Франкын режим гэ... нэ.

Дегрель Испаниһаа гара... рин испанска хуули засагуу... шөөрэлтэйгөөр тэндэ нюугда... на гэһэн багсаамжа батала...

Шахтын арест тухай

ЛОНДОН, октябриин 16. (ТАСС). Рейтер агентство американска информациин албан газарай мэдээлэлые дамжуулна гэбэл: октябриин 7-до Штутгарт шэдэр арестовалагдаһан Шахт гэгшэ „хуули бусаар" арестовалагдаһан дээрэһээмни Штуттгарска түрмэһөө табинта гэһэн гуйлтатайгаар Германида байгаа американска эзэмдэлгын сэрэгүүдэй глав... далагшын орлогшо генерал ... гэгшэдэ хандаба.

Динацификациин талаар ... урда хэрэгыень үмөөрхэ ха... Шахтые сахюултайгаар ... бергдэ эльгээгыт гэһэн ... тайгаар Шахтын үмөөрэгшэ... ба гэжэ американска инф... циин албан газар мэдээсэ...

Тусхай комисси Герингын бэеэ хорложо алаһан ушары... шэнжэлжэ байна

ЛОНДОН, октябриин 16. (ТАСС). Правосудиин Нюрнбергскэ ордоной аюулгүйе сахиха албан газараар толилогдоһон хуулита мэдүүлгэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ: Офицернүүдэй комисси Герингын бэеэ хорложо алаһан ... рие мүрдэжэ байна. Тэрэ ... сиин суглууһан мэдээ ба... нууд дүрбэн державануудай ... миссида үгтэхэ гэжэ Р... агентство дамжуулна.

Англо-египетскэ хэлсээнүүд тушаа

КАИР, октябриин 14. (ТАСС) „Саут-Аль-Умма" гэжэ газетэ кабинедэй составын хубилалтые тайлбарилха зуура иигэжэ бэшэнэ: Англитай хэлсээнүүд тон һаяар эхилхэ байһанда һажэглэхэгүйдэ болохо, юуб гэхэдэ, шэнэ кабинетэдэ томилогдоһон нюурнуу шэнэ договор тухай английскэ дурадхалнуудые баталба. Гэхэтэй нэгэн хамта, эдэ орондо үл... үзэгдэдэг англичанuудтай ... нэрэй ябуулжа байгаа ... нүүд ба тэдэ хэлсээнүүдэй ... эндэ буруушаагдаха гэжэ ... нэр һайса мэдэнэ. Тиигэб... тэдэнэр энээниие тоологгүй ... ямаршье ехэ хохидол ор... үзүүлхэ байбашье, договор ... хые зүбшөөрнэд.

Франциида референдум болобо

ПАРИЖ, октябриин 14. (ТАСС). Парижскэ саг ар үглөөнэй 2 часта Франциида (гансахан метрополидо) болоһон референдум-эй эсэсэй дүнгүүд гаргагдаба. Һая үүрэдительна суглаанаар һайшаагдаһан шэнэ конституциин проект бүгэдэ арадай голосованида табигдаһан байна.

Бүридхэгдэһэн 24906538 һу... шадһаа 17129645-нь референ... хабаадалсаба.

Конституциие абахын ... 9002467 һунгагшад (53, 6 про... тэрээниие арсажа 7790676 ... процент) голосовалба.

Американска товарнууд Хитадай рынок дээрэ дүүрэн таранхай

ШАНХАЙ, октябриин 17. (ТАСС). Американецуудай ажаглал доро бүтээгдэһэн японско эд товарнуудай һаяын сагта Шанхайда ерэжэ эхилһэнь гэжэ „Ляньхоаньбао" гэжэ газетэ мэдээсэнэ. Американецуудай хиналта доро б... 1-һэн американска болон яп... товарнууд Хитадай рынок ... хойшодоо дүүрэн тарахань ... газетэ заана.

Крит гэжэ грецескэ ольтирог дээрэ англичанууд база... байгуулха хүсэлэнтэй

АФИНЫ, октябриин 17. (ТАСС). Английскэ сэрэгэй хуули засагууд английскэ уһан сэрэгэй базые Александриһаа (Египет) Крит гэжэ ольтирог дээрэ абаашаха тухай асуудалые хаража үзэхэ зуураа, энэ нүүлгэн грецескэ правительствын талаһаа арсагдахагүй бээ гэжэ һанадаг байна гэжэ „Элефтерия" газетын корреспондент мэдээсэнэ.

„Элефтерия" газетын мэд... тушаа журналистнуудай ... далнуудта харюусахадаа Гр... премьер-министрын орлогшо ... натас гэгшэ англичанuудай ... тухай „юу шье мэдэнэгүй" ... мэдүүлбэ.

Харюусалгата редактор
Ц. Д. ДАМДИНЖА...

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора — 23. ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства — 3-23 (2 зв.), культуры и быта, промышленности и транспорта — 4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); об'явлений — 2-54 (2 зв.).

Н—03727. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. тираж 10.000